

INFORME 2007

OBSERVATORI DE NOUS CONSUMS DE DROGUES EN L'ÀMBIT JUVENIL

**DAVID PERE ORÓ, MILA BARRUTI, JOAN PALLARÉS,
JOSEP ESPLUGA, GUILLERMO CANALES**

ASSOCIACIÓ INSTITUT GENUS

Barcelona, gener de 2008

ÍNDEX

EQUIP D'INVESTIGACIÓ 2007	1
1. INTRODUCCIÓ.....	2
2. METODOLOGIA.....	4
2.1. Emmarcament	4
2.2. Mostres i aplicacions	5
2.2.1. Enquesta a discoteques i <i>afters</i>	5
2.2.2. Enquesta autoadministrada d'itineraris	7
2.2.3. Bases de dades	7
2.2.4. Consideracions sobre l'informe de resultats	8
3. CARACTERÍSTIQUES SOCIODEMOGRÀFIQUES.....	10
4. ESTILS.....	11
5. OCI I TEMPS LLIURE.....	18
5.1. Espais, temps i activitats (xarxes)	18
5.1.1 Festes del cicle vital i anual i variacions estacionals	33
5.2. Oci i discoteques o "afters" (enquestes)	34
6. ITINERARIS, MOBILITAT I RELACIONS	35
6.1. Visió general (xarxes)	35
6.2. Caracterització d'uns quants itineraris	35
6.3. Mobilitat territorial i itineraris (enquestes)	39
Mobilitat territorial.....	39
7. CONSUMS I DROGUES.....	43
7.1. Visió general (xarxes)	43
7.1.1 Consums	43
7.1.2. Substàncies	44
7.2. Consums segons les enquestes	53
8. EFECTES I CONSEQÜÈNCIES.....	58
8.1. Valoracions i efectes positius	58
8.2. Valoracions i efectes negatius	59
8.3. Conseqüències negatives	59
8.4. El recursos assistencials en drogodependències a Catalunya	60
8.4.1. Les lleis i els conflictes.....	69
8.4.2. Accidents de trànsit	70
8.4.3. Riscos i diferències segons el gènere o l'edat.....	71
9. MERCAT	76
10. CONCLUSIONS I RECOMANACIONS.....	78
10.1. Conclusions	78
10.1.1 Joves i estils	78
10.1.2 Oci i temps lliure	78
10.1.3 Consum de drogues	79
10.1.4 Conseqüències	80
10.2. Recomanacions	81
11. BIBLIOGRAFIA	83

EQUIP D'INVESTIGACIÓ 2007

Director: Joan Pallarés

Assessor: Aurelio Díaz

Responsable de la informació de camp: Mila Barruti

Responsable d'informàtica: Josep Ramon Collado

Responsable de gestió: Ernesta Sánchez

Responsable coordinació d'equips de camp i d'enquesta: David Pere Oró i Guillermo Canales.

Responsable entrevistes a informants clau: David Pere Oró, Guillermo Canales i Mila Barruti.

Anàlisi estadística: Josep Espluga

Secretaria: Conchita Díaz

Equip de camp: Marisa Aranaz, Tèia Cáliz, Guillermo Canales, Rosa Castelló, Maria Cuny, Pep Cura, Horacio Espinoza, Antón Figueras, Jordi Gala, Víctor Galán, Ariadna Gimeno, Martina Gurri, Carolina Izquierdo, Antoni Llord, Vanessa Mañas, Sònia Méndez, Aida Mundo, David Pere Oró, Anna Pallarés, Mar Pallarés, Natalia Pérez, Carla Petrelli, Núria Puentes, Mercè Roure, Meritxell Sàez, Núria Sala, Adela Simón, Judit Tirado, Marta Valls i Laia Xarau.

Equip d'enquesta: Marisa Aranaz, Esther Beyret, Rosa Castelló, Lluís Cortés, Antón Figueras, Jordi Gala, Víctor Galán, Ariadna Gimeno, Martina Gurri, Antoni Llord, Meri Martín, Juan José Morillas, David Pere Oró, Anna Pallarés, Mar Pallarés, Natalia Pérez, Carla Petrelli, Núria Puentes, Mercè Roure, Sylwia Sendyk i Elizabeth Vega.

1. INTRODUCCIÓ

L'any 2006, es publicà l'informe evolutiu 1999-2005 de l'Observatori de Nous Consums de Drogues en l'Àmbit Juvenil¹, on s'inclou en els fonaments metodològics i un resum de resultats dels set informes anteriors, des del 1999². La publicació va refermar la maduresa de l'Observatori i la seva viabilitat com a sistema de recollida d'informació per a les administracions que el mantenen i el fan possible.

Aquest Informe 2007 segueix el model de presentació iniciat l'any passat: un informe més reduït on s'exposen fonamentalment les principals novetats i tendències de l'any, donat que finalment ha estat publicat en format llibre l'evolució 1999-2005, allà es poden trobar de manera més extensa les claus per entendre la situació actual quan els canvis no són massa grans.

Es manté l'esquema dels informes anteriors pel que fa als temes i els objectius inicials de l'Observatori. Com a diferència, presentarem de forma més extensa alguns aspectes més concrets, que les administracions ens han demanat seguir amb més deteniment pel fet que es tracta de fenòmens emergents que desperten una especial preocupació. Aquests són: les diferències entre homes i dones en els temes que tractem; la utilització dels espais públics per part dels adolescents i joves, especialment els immigrants, i, l'accés i l'ús que els joves fan dels recursos assistencials de drogodependències, per tal de poder esbrinar quines són les reticències que certs joves tenen a l'hora de demanar tractament en la xarxa de drogodependències de titularitat pública.

Volem seguir agraint el suport de les administracions a aquest Observatori permanent, portat a terme per un grup de professionals heterogeni i complex.

L'Observatori tampoc no seria tal sense la participació desinteressada de tantes persones que han compartit amb nosaltres el seu coneixement vers la

¹ A partir d'ara ens hi referirem de forma abreujada com l'Observatori.

² Veure bibliografia.

realitat juvenil, oferint-nos el seu temps i facilitant-nos la tasca de recollida d'informació. Aquest agraïment és una prova de la consideració cap els seus coneixements i inquietuds vers la realitat que estudiem i afrontem.

2. METODOLOGIA

2.1. Emmarcament

L'articulació metodològica de l'Observatori es formulà en la proposta de 1998 i la metodologia es va presentar de manera exhaustiva en l'informe de 1999. Encara que els fonaments metodològics es mantenen relativament estables des dels seus inicis, els instruments utilitzats han anat adaptant-se a les necessitats canviants que ha sofert l'objecte d'estudi al llarg dels anys³.

L'Observatori recull informació directa sobre els diferents consums de drogues en el seu context, ho fa de manera constant i l'equip directiu l'analitza de manera continuada. Els indicis recollits són contrastats i triangulats i orienten les prospeccions següents. Per fer-ho, s'elaboren instruccions concretes per a l'equip de camp perquè les observacions estiguin centrades en les novetats, en allò que es considera més rellevant o del que es té menys informació, a més del que es manté malgrat les modificacions. Es realitza mitjançant diverses fonts, aplicacions i tècniques que recullen informació de les diferents poblacions diana i que són triangulades fins arribar al punt de saturació.

A més de l'equip directiu que analitza la informació, coordina i pren decisions, l'Observatori ha comptat amb 26 col·laboradors directes que, en diferent grau i distribuïts per tot el territori, han anat recollint la informació, tant de les pròpies activitats i de l'observació directa com de les seves xarxes.

El nucli d'informació més important són les xarxes de camp dels col·laboradors, que estan constituïdes, sobretot, per consumidors, usuaris i professionals del món de la nit, a més d'altres persones relacionades amb els joves, l'oci o les drogues. Els membres d'aquestes xarxes informen regularment als nostres col·laboradors de fets concrets i fonamentats sobre les àrees o temes que coneixen directament. Els col·laboradors realitzen també observacions directes de les seves interaccions en els contextos estudiats i n'elaboren informes breus.

³ Per l'any vinent estem valorant importants canvis metodològics.

Així mateix, hi ha una xarxa d'informants clau configurada com a quadre, composta per professionals i experts que són entrevistats a fons, un cop l'any sobre la seva àrea de coneixement i experiència. Aquest any, degut als temes que hem indagat de manera més exhaustiva, hem augmentat les entrevistes a educadors de carrer, i en general, a tots els professionals que treballen amb els joves. A més, també s'ha realitzat una prospecció amb profunditat entre els professionals dels recursos assistencials de drogodependències.

Aquestes xarxes de col·laboradors, les de camp i els informants clau, aporten el nucli de la informació. La direcció de l'Observatori, realitza posteriorment una comprensió hermenèutica de la informació recavada i organitza aquest trencaclosques de manera coherent en l'informe de resultats que presentem.

Des de 2005 comptem amb una mesa estable, on participen les institucions representants de l'Administració, per valorar els resultats i, mitjançant sessions de discussió cada quatre mesos i informes breus, s'avaluen els canvis i les troballes del cicle anual.

2.2. Mostres i aplicacions

A més de la informació qualitativa procedent de les xarxes, s'apliquen dos instruments estandarditzats: l'enquesta a *discoteques i afters* i la *fitxa d'itineraris*.

2.2.1. Enquesta a discoteques i afters

Per tal de facilitar la comparació de les dades amb els resultats de les enquestes dels anys anteriors, tot cercant l'estabilitat de la població diana, hem procurat mantenir la mostra de macrodiscoteques, discoteques i "afters" de Catalunya seleccionada tot seguint criteris tipològics (variabilitat de situacions i importància). Aquesta mostra és revisada cada any abans de decidir-ne la permanència dels locals o la seva substitució per d'altres d'equivalents.

L'any 2007 l'enquesta s'ha aplicat a una mostra de 411 individus. Un cop feta la selecció dels locals (11 en total), la mostra va ser estratificada proporcionalment segons franges horàries (de màxima afluència i l'anterior i posterior a aquesta: des de les 00.00 fins a les 08.00 del matí). El procés d'enquesta es va realitzar durant el cap de setmana del 19 de maig⁴ de 2007. Els enquestats van ser seleccionats a l'entrada dels locals o en zones de pas (una minoria) seguint-ne un criteri sistemàtic: un de cada 5, iniciant-se la selecció en franges de 5 minuts a partir de l'hora d'inici de les franges horàries fixades en l'estratificació i procurant d'equilibrar la mostra segons si entraven o sortien dels locals.

Del total de candidats seleccionats per a ser enquestats, 1 de cada 3, aproximadament, no va voler respondre l'enquesta (una proporció que es manté estable des de 1999). Quant a les negatives, la raó principal donada pels enquestats va ser la pressa i aquestes negatives van ser particularment freqüents en les zones de pas.

Tot i que aquesta mostra no es pot considerar representativa de tota la població jove de Catalunya al llarg d'un període de temps prou ampli, donades les característiques de la mateixa en permet l'extrapolació dels resultats, com a mínim, a la subpoblació de joves que va a les discoteques.

Hem realitzat una anàlisi estadística bàsica de les dades principals obtingudes amb un objectiu essencialment descriptiu, i com a complement i contrast de la informació obtinguda d'altres fonts:

1. Test khi-quadrat d'independència d'atributs. En els casos en què s'han detectat associacions significatives, solament hem considerat com a vàlids els tests amb nivell de significació inferior al 0.05 i en els quals el percentatge de cel·les amb freqüències esperades menor de 5 no ha superat el 37% del total de cel·les.

⁴ Un dels locals enquestats es va fer el 9 de juny.

2. Prova t d'Student de comparació de mitjanes de mostres independents i anàlisi de regressió.

2.2.2. Enquesta autoadministrada d'itineraris

Als membres de les seves xarxes que són consumidors de drogues, els col·laboradors els hi apliquen al llarg de l'any un instrument d'enquesta autoadministrada estandarditzada, la *fitxa d'itineraris* que recull, seqüencialment, una sortida de festa, des de l'inici fins a la tornada a casa, respecte cada un dels llocs que configuren l'itinerari: durada de l'estada, localitat, franja horària, amb qui està, activitats realitzades, estat d'ànim, drogues consumides, altres consums (aliments i begudes no alcohòliques) i mitjà de transport emprat en el desplaçament. Es recull també de cadascun dels itineraris la data, les dades sociodemogràfiques de qui el realitza i les despeses. Aquest any, utilitzant una grandària de mostra similar als anys anteriors, s'han aplicat un total de 115 itineraris.

2.2.3. Bases de dades

La base de dades d'informants en recull les característiques definitòries i és el resultat de les indagacions i els contactes realitzats pels membres dels equips de camp per construir les mateixes xarxes.

La base inclou les característiques sociodemogràfiques dels membres de les xarxes, el tipus i la qualitat de la informació que poden aportar i sobre quins temes, i també, el grau d'accessibilitat i de col·laboració. De les 356 persones que integraven les xarxes el 2006 hem passat a 395 enguany.

Com a resultat del treball realitzat aquest 2007 s'han elaborat 1077 fitxes amb informació de camp (1.088 l'any 2004, 1.187 el 2005, 932 el 2006), per mitjà de l'aplicació informàtica que n'unifica els criteris i en permet la classificació temàtica. La informació obtinguda aquest any prové de 230 informants diferents (182 el 2006 i 197 el 2005): 169 de les xarxes (suposa que el 43% ha estat

entrevistat; l'any 2006 la proporció va ser del 51%), 35 són informants clau (26 el 2006) i els 26 restants són col·laboradors de l'Observatori.

De la xarxa de camp, cal destacar que el 51% són consumidors de drogues i que més de la quarta part està directament relacionada amb els ambients que ens interessen (*món de la nit*), bé com a professionals o formant-ne part com a usuaris, i que poden aportar informació valuosa que no s'obté d'altres fonts indirectes. La major part dels 35 informants clau són professionals de la intervenció des de diferents camps o experts en temes relacionats amb els joves o les drogues; la resta, una minoria, són professionals del *món de la nit* i del lleure.

Hem fet una anàlisi qualitativa de contingut de tota la informació recollida: col·laboradors, informants de les xarxes de camp i informants clau. Aquesta informació ha estat considerada a dos nivells relacionats: conjunt de la informació i segons categories analítiques.

2.2.4. Consideracions sobre l'informe de resultats

En l'Informe hem considerat conjuntament, d'una banda la informació obtinguda dels col·laboradors, dels informants de les xarxes de camp i clau i, d'una altra els resultats de les enquestes. Ho fem indicant-ne l'origen de la informació.

Tota la informació de les xarxes de camp i clau, a més d'informació personal fa referència a terceres persones i situacions que coneixen directament.

Les poblacions diana del treball de camp (xarxes) i de l'enquesta són diferents, amb cura, podem considerar que la informació de camp es refereix aproximadament a la submostra de consumidors de drogues de l'enquesta a discoteques i a la de la fitxa d'itineraris.

Donada la complexitat de la realitat estudiada i de la metodologia utilitzada, mantenim les cauteles metodològiques manifestades en els informes anteriors

relatives a les possibilitats d'aquest instrument, a la vegada que corroborem que aquesta estratègia, tot i la seva complexitat, és adequada per a construir un mapa anual sobre els canvis i regularitats en les formes de consumir drogues dels joves catalans i els contextos on ho fan.

3. CARACTERÍSTIQUES SOCIODEMOGRÀFIQUES

Les característiques sociodemogràfiques predominants de les persones **enquestades** són les següents:

En general, s'observa que entre els enquestats predominen els homes (són majoria, com els anys anteriors), així com la franja d'edat dels joves entre 20 i 24 anys. La mitjana d'edat és de 23,9 anys (la dels homes és de 24,7 anys i la de les dones de 22,7 anys (les diferències d'edat són estadísticament significatives). La meitat treballa (les tres quartes parts si es té en compte els que a més estudien), mentre que un cinquè part es dedica només a estudiar, més del 40% tenen estudis secundaris i una proporció similar tenen estudis superiors (més alta entre les dones). La gran majoria (dues terceres parts) viuen amb els pares, al domicili familiar, i la major part paguen les despeses de les activitats de lleure amb ingressos propis (treball). Es tracta de proporcions similars a les de l'enquesta del 2006.

La mostra d'itineraris és composta per 115 persones, de les quals el 45% són homes i la resta dones. La meitat tenen més de 25 anys. La mitjana d'edat és de 26 anys.

4. ESTILS

Com en anys precedents continuem detectant dos tipus de joves en relació amb la festa i el consum de drogues. L'un, el més estès, es correspon amb els que surten amb una assiduitat variable, però no tots els caps de setmana, amb itineraris semblants a la mitjana dels joves, que consumeixen alcohol, una part també cànnabis i, ocasionalment, fan consums d'altres drogues (sobre tot cocaïna). L'altre, menys nombrós, es correspon amb els joves que surten assíduament, gairebé tots els caps de setmana, consumeixen les drogues esmentades, si cap amb més quantitat així com estimulants, i estan més propers a les difusions de novetats experimentant amb d'altres substàncies. En aquest grup trobem joves que, a més, surten algun dia entre setmana en funció de l'estació anual i de la relació que tinguin amb els estudis i/o la feina.

Enguany, podríem parlar d'un tercer tipus, minoritari, detectat anteriorment però que ara sembla dibuixar-se com una tendència més consolidada, i que va en augment. Aquest perfil està conformat per joves que van deixar de sortir durant un període de temps (almenys amb la intensitat i regularitat amb que ho feien abans), principalment pel fet de tenir parella, voler disminuir el consum de drogues (també alcohol) i freqüentment perquè havien assumit més compromís amb la feina i/o la família. Després de canviar la relació amb la feina o la parella, tornen a incorporar-se a la festa recuperant-ne la intensitat i la regularitat d'èpoques anteriors. Aquest segment de joves acostuma a tenir més de 25 anys.

En general, es constata que els joves segueixen parlant dels estils juvenils. Tal i com hem posat de manifest des dels primers informes, però, aquests no són un bon constructe per a explicar i diferenciar el consum de drogues.

Seguint aquest intent de diferenciar el comportament dels joves, aquests anys hem anat dient que la classe social, les diferències d'edat i les de gènere⁵, així

⁵ Al capítol 8 fem una aproximació a les diferències d'edat i gènere.

com el grup d'iguals i els estils de vida, són molt més productius per a aquest fi que els estils juvenils.

Un fenomen social que ens pot ajudar a donar sentit a la realitat juvenil en aquest moment històric és el tipus de consum que fan els joves, ja que es troba en el rerefons dels seus comportaments, ja sigui per estar subjectes a les necessitats juvenils que la societat va generant o per intentar desmarcar-se'n. La posició que estableix el jove i el consumisme marca diferències entre iguals, més simbòliques que reals. La festa i les drogues són part d'aquest model de consum i de diferenciació entre iguals.

El consum de productes els diferencia entre si i els posiciona subjectivament. Així, els grups anomenats, *pijos*, *fashions* i *modernillos*, fan una despesa elevada en productes carregats simbòlicament, com ara la roba de marca i els complements i per sufragar-se altres despeses de festa, entre d'altres. Per contra, existeixen grups anomenats de forma genèrica *alternatius*, molt heterogenis, però units pel sentiment de rebuig al consumisme i la simbologia que aquest denota. Aquests joves, malgrat el seu suposat rebuig ideològic al consumisme, realitzen consums d'altres tipus i amb d'altres significats, tot intentant allunyar-se –amb més o menys èxit- de la lògica de la societat hiperconsumista. Entre els uns i els altres trobem tot el ventall de joves que es posicionen de maneres diverses davant aquesta societat de consum.

Les grans corporacions de la moda s'han apropiat de les estètiques i creacions juvenils i les han convertit en productes de consum. Per contra, moltes marques de roba i complements són plagiades i venudes a un preu molt inferior que l'original.

Estètiques com la *heavy*, *mood*, *rocker*, *punk*, *skin*, entre d'altres, van perdre el seu contingut simbòlic i resten com a vestigis del passat carregats d'un gran component nostàlgic i romàntic. Es mantenen amb ambivalències pel que fa a la càrrega ideològica que els sustentava. Per a uns, l'estètica va lligada a una ideologia, per a d'altres, la majoria, no té cap component ideològic –o molt tènue- sinó que és un element que els posiciona dins del seu grup d'iguals.

Els darrers anys hem analitzat dos fenòmens emergents: els joves europeus que venen a Catalunya (sobre tot a Barcelona) durant un temps més o menys llarg atrets, principalment, pel tipus d'oci d'aquí, i els joves immigrants extracomunitaris, que venen a treballar o a causa del reagrupament de les seves famílies. L'any passat, ja vam descriure alguns dels seus trets, i afirmàvem que tots dos grups, més que introduir innovacions en els consums de drogues i la festa, s'adaptaven a les pautes prèviament existents aquí. Enguany continua succeint el mateix.

Els primers, com veurem, van augmentant quant al nombre al mateix temps que ho fan els espais cap a ells enfocats, especialment al centre de Barcelona, i els segons, cada cop més, es veuen com quelcom preocupant i generen rebuig social, per la seva presència als espais públics⁶ i per què, especialment als sud-americans, encara se'ls identifica amb l'estil *hip-hop* i les bandes llatines.

En l'informe 2006 ja donàvem raó de que l'estil que estava en difusió era l'estil *hip-hop*. De la triangulació de la informació procedent de les xarxes de col·laboradors i de les entrevistes a informants clau, podem interpretar que aquesta estètica ha continuat guanyant adeptes. S'ha difós considerablement i creiem que continuarà fent-ho. Pels joves que s'identifiquen amb aquest estil, la roba està dotada d'un gran component simbòlic, es busca l'exclusivitat, la peça única, la diferència. Això també passa amb els complements (sabatilles esportives, collars, polseres i anells -d'or i quants més millor-) i els productes cars solen distingir més. La roba i els altres complements solen comprar-los els pares, de vegades per suplir mancances relacionals i afectives o com a constància de l'èxit econòmic assolit en el país d'acollida.

Els adolescents i joves que s'adhereixen a aquesta estètica són diversos. El col·lectiu més nombrós el formen els adolescents i joves llatins, seguits pels nascuts a Catalunya i d'ascendència catalana. Més minoritaris, i gairebé

⁶ Per això en parlarem amb més detall al proper capítol 5.1.

anecdòtics, són els procedents d'altres nacionalitats. Les edats oscil·len des dels 13 anys fins als poc més de 20, i tenim escasses referències de joves “hip-hoperos” que superin els 25 anys. La majoria són nois. Les noies hi són menys presents, algunes segueixen l'estètica, però una part important no ho fan. Diferents informants clau ens han parlat del gregarisme que expressen les noies en el sí d'aquests grups, ja que acostumen a tenir un paper més passiu, assumint-ne el que s'espera d'elles dins un col·lectiu on el paper dels gèneres respon bastant al model tradicional.

Els joves que segueixen aquesta estètica tenen com a punt principal de reunió els espais públics. Alguns, en aquests espais públics practiquen l'skate, principalment els catalans; d'altres, de diverses nacionalitats, el bàsquet o el futbol.

Als joves que presenten una estètica *hip-hop*, en ocasions se'ls ha associat a bandes llatines. Segons la informació rebuda no podem parlar de la presència de bandes llatines al nostre territori. Els informants clau que treballen amb joves, ens informen que en ocasions s'associa de forma errònia els joves llatins d'estètica *hip-hop* amb les bandes llatines. Aquesta associació és deguda a diferents factors. L'un es deriva de la influència dels mitjans de comunicació que, en ocasions, fa difusió d'informacions negatives referides a aquests col·lectius. L'altre és el recel que desperta la presència d'aquest joves als espais públics, ja que la desconexença que se'n té d'ells és notòria, com ho prova el fet que s'associïn amb membres de bandes llatines pel sol fet de compartir un tipus de vestimenta semblant.

En un altre sentit, els informants clau ens han relatat que sí que existeixen joves que pertanyen a bandes llatines, encara que són una minoria. El més freqüent són els que se'n consideren, i ho exterioritzen, però com una manera de destacar davant dels professionals i dels seus iguals, que tampoc pertanyen a aquestes bandes.

A més, tenen problemes per accedir a molts locals, ja que els hi barren el pas. No es fàcil la integració en grups autòctons. Tot i que alguns tenen més facilitat per relacionar-se amb noies.

Durant el 2007 les xarxes de l'equip de camp han continuat informant sobre el desplaçament que pateixen els joves catalans pel que fa a molts espais d'oci del centre de la ciutat de Barcelona, on el procés d'"old city"⁷ és prou palès. Aquest procés, comporta que els joves estrangers que venen a Barcelona, ja sigui per estudis Erasmus, per estades d'un cap de setmana, o per estades més llargues, ho considerin com el seu espai d'oci i festa. Els vols barats, el clima, la laxitud acadèmica en les nostres universitats, els mites que circulen sobre com és la gent d'aquí -especialment en el component sexual-, la fàcil accessibilitat a les drogues tant legals com il·legals i, en general, uns preus més baixos (encara que cada vegada les diferències són menors), funcionen de reclam per a que Barcelona sigui una de les ciutats europees predilectes per a passar-hi uns dies, viure-hi un temps o fer-hi un Erasmus.

Això, comporta que l'oci del districte de Ciutat Vella -sobretot Casc Antic i Gòtic, però cada vegada més el Raval- tingui una gran proporció de locals destinats al públic estranger. Pensats i dissenyats per a complir les necessitats dels visitants, com ara són: oferir futbol anglès, pubs al més pur estil irlandès, etc. Molts d'aquests locals, regentats també per estrangers i adaptats als seus gustos, exigeixen als seus treballadors que parlin anglès però no fa falta que sàpiguen castellàni català

Aquesta situació fa que una part dels joves d'aquí no s'identifiquin amb aquestes zones, dissuadits per l'ambient selectiu i els alts preus de les begudes. Per la qual cosa tendeixen a desplaçar-se cap a d'altres zones i barris.

⁷ A grans trets, podem entendre el concepte d'"Old City" (Duque 2004:45) com el procés de recuperació dels cascs antics de les ciutats europees en què hi participen les corporacions multinacionals tenint com a resultat que els carrers del casc antic de moltes ciutats europees siguin gairebé idèntics.

D'altra banda, alguns joves catalans i procedents d'altres autonomies se senten atrets per l'oferta d'oci de Barcelona a Ciutat Vella, encara que no sigui en locals per a estrangers, sinó en locals considerats *fashions* i *modernillos* no aptes per a totes les economies. També, l'arribada d'estudiants als nous edificis de la Universitat de Barcelona ha incrementat el nombre de joves que viuen i es relacionen en aquest barri, que pateix forts canvis no només en el sector de l'oci.

Tot plegat, fa que cada cop hi hagi menys locals dels que els joves consideren com a "populars" i de "tota la vida" en aquest districte, malgrat són apreciats per una part de la població juvenil catalana, que podríem associar als joves *alternatius*.

Per a concloure, volem posar de relleu dos fenòmens socials que afecten la immensa majoria dels joves. Parlem de la precarietat laboral i l'alt preu de l'habitatge, elements que poden incidir en l'endarreriment de la transició al món dels adults la qual cosa provoca el manteniment de comportaments marcadament juvenils com ara el sortir de festa i el consum de drogues. Sense oblidar que aquesta conjuntura social que pateix l'actual generació de joves, incideix en la manera en que construeixen la pròpia identitat o subjectivitat i, les relacions amb els iguals, principalment.

Els adolescents i joves que s'incorporen al mercat laboral, acostumen a sofrir precarietat laboral fins que troben un treball de qualitat, ja que predominen les ofertes de contractes d'obra i servei o temporals. Així, els adolescents que han acabat l'educació obligatòria i s'incorporen al mercat laboral, acostumen a treballar en feines poc qualificades que els hi aporten, però, ingressos que permeten satisfer les despeses d'oci i comprar bens de consum carregats d'un alt valor simbòlic per a ells (moto, cotxe, roba, complements, etc.), a més de mantenir despeses en el context de la festa. D'altra banda, els joves, que han obtingut una formació superior, també tenen dificultats per a incorporar-se al mercat laboral amb treballs dignes, malgrat tenir més edat i més qualificació.

La segona conjuntura social que han de patir els joves és l'alt preu de l'habitatge, que ha passat de ser un bé de primera necessitat a un bé de luxe. En conseqüència, la majoria tenen serioses dificultats per a emancipar-se i, quan ho fan, sol ésser en condicions precàries. Així, sovinteja la permanència en el domicili familiar al llarg dels anys, fins i tot quan ja tenen alguna feina i/o parella, a més de la modalitat de compartir pis, cada cop més freqüent i que comporta, de vegades, que els joves hagin de conviure amb desconeguts⁸.

⁸ Això pot ser font de tensions i malestar emocional en la vida dels joves.

5. OCI I TEMPS LLIURE

5.1. Espais, temps i activitats (xarxes)

Per a aquells joves que tenen obligacions concretes amb la feina o els estudis, els ritmes temporals i les ocupacions que han de complir són qualitativament diferents entre els dies feiners i els caps de setmana. En els **dies feiners**, la frontera que delimita els temps i els espais formals i informals és molt clara. Durant la franja horària que va des del final de la jornada laboral o d'estudis fins al moment d'anar a dormir, és quan es dona l'oci diari de la majoria de joves. És el moment del dia adequat per assistir a activitats culturals, iniciar cursos complementaris de formació, o per practicar l'esport, entre d'altres activitats. És també durant aquesta franja horària quan els més joves poden compartir un temps amb els seus amics, formant petits grups als espais públics. D'altres aprofiten per prendre quelcom o per sopar a una casa particular o en algun bar o restaurant (una minoria). En general es relacionen prop del domicili, al mateix barri on resideixen i els desplaçaments majoritaris es donen caminant, especialment als pobles i ciutats petites i mitjanes.

A Barcelona ciutat, quan les sortides es fan lluny del domicili, el tancament del transport públic, i sobretot, del metro a les dotze de la nit, és un entrebanc per a alguns, i posa punt i final a la vetllada. D'altres es retiren abans. Cada vegada és més freqüent que es desplacin amb moto, cotxe o bicicleta. La freqüència d'aquestes trobades és oscil·lant al llarg de les estacions de l'any i segons els joves; n'augmenten en determinades èpoques del curs pel que fa als estudiants i també a l'estiu. Si es produeixen consums de drogues són, quasi exclusivament, d'alcohol de baixa graduació i de cànnabis.

En l'informe 2006 ja anunciàvem l'existència d'alguns joves que poden sortir de festa qualsevol dia de la setmana (especialment a Barcelona). Aquesta tendència s'ha apreciat més nítidament el 2007. La demanda de "marxa" per part de certs sectors juvenils és coneguda per la indústria del món de la nit que s'adapta i estimula aquest fenomen oferint espais i activitats tots els dies de la

setmana. Així, podem trobar al llarg de l'any, concerts, festes en sales i discoteques, celebracions diverses, totes amb horaris semblants als del cap de setmana. És freqüent que aquestes celebracions estiguin promocionades amb descomptes.

Els joves protagonistes d'aquestes festes són heterogenis. Estudiants d'Erasmus i universitaris, estrangers de visita de curta durada, gent del món de la nit, joves en atur, d'altres amb feines amb horaris inversemblants, joves amb ingressos de procedència fàcil, en general, i en major o menor grau, joves que viuen amb poques exigències socials. Per a molts d'aquests joves la frontera entre els dies feiners i els caps de setmana és difusa i es dilueix, per a d'altres no existeix i, entre els que treballen el cap de setmana, els feiners són els dies que poden sortir més. A l'estiu i durant els períodes de vacances, molts joves que durant la resta de l'any tenen ben definits el temps formal i informal, n'augmenten també els dies de sortida de festa.

El dijous s'ha convertit en un dia de festa genuí pel que fa a les sortides nocturnes. S'aprecia un augment de les promocions i ofertes dels locals per a atreure més clients. Per a alguns joves, es converteix en la nit que dóna el tret d'inici al cap de setmana, especialment entre els estudiants. Solen organitzar sopars i festes als pisos per a marxar després cap els pubs i discoteques a seguir la festa durant la nit. Els que han de treballar divendres, també poden sortir, encara que la intensitat acostuma a ser menor. Alguns van a treballar havent dormit poc, d'altres, en menor mesura, poden utilitzar estimulants, legals o il·legals, per aguantar la jornada laboral del divendres.

Malgrat aquesta diversificació i extensió del temps de festa, el dissabte és el dia de festa per excel·lència, especialment fora de Barcelona i la seva àrea metropolitana. Així, a Barcelona, les activitats, els itineraris que es segueixen i el consum de drogues, fan que els divendres i els dissabtes siguin cada cop més equivalents. Aquests dies, molts joves es reuneixen cap el vespre per sopar (sigui a cases particular o a bars i restaurants) i comencen a consumir drogues, sobretot alcohol i cànnabis. Després, la majoria van a bars i pubs, i

quan aquests tanquen, molts van a discoteques i, més tard, alguns a *afters* o a esmorzar.

L'estiu continua essent un moment d'intensificació de la festa, viatges, vacances i consums. Els locals s'adapten a la situació, tanquen o tenen pocs clients i apareixen carpes i terrasses en llocs de concentració de joves i turistes, que busquen espais a l'aire lliure. A l'hivern hi ha un retorn als llocs més clàssics que durant l'estiu han quedat buits, de vegades fent profunds canvis de decorat per fer-se més atractius.

Espais públics

La utilització dels espais públics com a llocs de reunió per part d'adolescents i joves és una pràctica que es ve donant generació rere generació, tant en l'àmbit urbà com en el rural. L'Observatori, des dels seus inicis, ha posat una mirada preferent en la gestió i utilització d'aquests espais.

La reunió d'adolescents i joves als espais públics, és part vital del seu procés de socialització. En aquests espais es construeix la pròpia identitat. És aquí on es comparteix el devenir diari amb els iguals, es reforcen amistats i es gestionen conflictes que fan madurar els joves. Per a molts joves les reunions a l'espai públic són part indispensable de la quotidianitat.

Com hem anat plantejant en els darrers informes, en els últims anys la pressió per la utilització de l'espai públic ha anat en augment i ha generat decisions polítiques i administratives així com conflictes més o menys encoberts o latents. Al llarg del 2007 diferents agents socials –molt especialment a la ciutat de Barcelona- han continuat expressant la seva preocupació per la utilització de l'espai públic que practiquen grups de joves i adolescents. En conseqüència, la utilització de l'espai públic de la ciutat de Barcelona adquireix una especial centralitat en el present informe.

Places, parcs, passeigs, rambles, entre d'altres espais públics són contextos de trobada i de socialització per a una part important dels joves. Els darrers anys

es fa cada cop més visible la utilització d'aquests espais per part de grups estables, que s'hi reuneixen tots els dies de la setmana, alguns sempre al mateix lloc.

El perfil de joves que utilitzen l'espai públic és heterogeni. Els qui més hi estan són els adolescents i joves, d'entre 13 i 20 anys. Alguns estudien secundària obligatòria, Plans de Garantia Social (PGS) o mòduls formatius, d'altres no tenen cap ocupació fixa, estan a l'atur o tenen feines poc qualificades.

Els horaris en què els joves ocupen els espais públics varien en funció del grup i de l'espai, a més del dia de la setmana i de l'estació de l'any. La tendència general és la següent: els joves, durant els dies feiners realitzen activitats formals (estudiar i treballar), un cop han complert amb les activitats diàries, es reuneixen a l'espai públic. Les reunions comencen sobre les cinc de la tarda i s'allarguen fins a les deu. Els caps de setmana es poden reunir fins a les dues de la matinada o fins i tot fins més tard. Durant l'estiu s'intensifiquen i es perllonguen durant més temps les reunions en els espais públics.

En alguns barris perifèrics, els grups formats per adolescents i joves que no tenen cap ocupació estable ni tampoc estudien, poden ampliar els horaris d'estada en els espais públics. Els informants clau que treballen amb aquests col·lectius, informen de l'existència de grups que fins i tot poden estar-hi tot el dia a determinats espais de places i carrers. La majoria són joves autòctons, sud-americans i, en menor mesura, d'altres procedències. Per a alguns magrebins, sobretot a pobles i ciutats mitjanes, la relació amb els autòctons i el fet d'integrar-se a la festa, és un element d'integració i socialització amb els seus iguals autòctons; això és més difícil en el cas de les noies. Pel que fa als adolescents i joves procedents de països orientals, viuen de manera molt més llunyana l'ambient de la festa i els consums, aquest fet és més palès entre les noies.

La procedència ètnica varia entre els diferents barris, sol dominar, però, la heterogeneïtat, encara que és freqüent trobar també grups de joves molt homogenis formats exclusivament per membres de la mateixa ètnia. No perquè

siguin tancats entre sí, sinó perquè els joves s'agrupen per afinitats, i una de les més importants és la del lloc d'origen, així com la de viure en les mateixes condicions socials, formant part d'un barri i de les seves institucions (escola i carrer principalment). Segons els informants claus que treballen en aquests contextos, la reunió d'aquests adolescents i joves als espais públics no té per què despertar preocupació, ans al contrari, els permet treballar aspectes socialitzadors i educatius en medi obert millor que en espais tancats i institucionals.

Els adolescents de barri autòctons que prefereixen els espais públics són molt heterogenis. Molts d'aquests joves han deixat d'estudiar en acabar l'ESO. Encara que a priori no n'haurien de tenir tantes dificultats per aconseguir feina com els joves immigrants, en moltes ocasions sí que les tenen. Per això, el carrer és un lloc on romandre-hi durant una part important del seu temps.

Part d'aquests joves provenen de famílies amb dificultats socials. Els informants clau que treballen amb ells, consideren que molts han rebut un model educatiu per part de la família, que prima altres aspectes de la vida abans que el treball. Així, consideren que molts d'aquests joves prefereixen realitzar activitats informals, fins i tot, de vegades, il·legals que ocupen poc temps però que rendeixen molt més econòmicament que qualsevol treball al que puguin optar segons les ofertes que estan rebent.

En els darrers anys és més notòria la presència d'adolescents i joves de procedència sud-americana en els espais públics. Són diversos els factors que expliquen aquesta presència. Per una part, el tret sociocultural de reunir-se en els espais públics i fer gran part de la vida i de les relacions socials en l'espai col·lectiu.

L'estada als espais públics per part de la comunitat sud-americana, no només es dona entre els seus joves i adolescents, sinó que es presenta en totes les franges d'edat. És freqüent, que durant el temps d'oci del cap de setmana, moltes famílies es reuneixin en algun espai públic per a compartir el temps lliure, si el temps acompanya en espais oberts, on solen buscar o improvisar

pistes esportives, on els homes practiquen esport (normalment el futbol). La concentració d'aquestes famílies durant moltes hores seguides també pot ser font de queixes veïnals, degudes al soroll, la brutícia i també perquè es considera que no deixen utilitzar l'espai a d'altres persones (sobretot quan són pistes esportives).

Malgrat la mala imatge social amb la qual se'ls ha etiquetat, molts adolescents i joves de procedència sud-americana, estan vivint unes situacions personals que podríem titllar de difícils, que van més enllà de les dificultats que pot tenir qualsevol adolescent i jove pel simple fet de ser-ho. Molts adolescents i joves sud-americans viuen un procés de reagrupament familiar que comporta canvis molts profunds en la seva vida. Després de la marxa dels seus pares cap a l'estranger, els actuals adolescents encara eren nens i es van haver d'adaptar a la situació de viure sense els progenitors i quedar-se amb els seus avis o d'altres familiars. Al cap dels anys, quan ja poden reunir-se amb els seus pares a Catalunya, han de deixar tot el que tenien al país d'origen. Molts d'aquest joves no volen emigrar, però han de complir la voluntat dels seus pares.

En arribar a Catalunya, van a viure amb uns pares que fa anys que no veuen, que en alguns casos s'han convertit en autèntics desconeguts, i fins i tot, alguns poden tenir noves relacions conjugals. Aquests joves arriben en plena adolescència a un lloc desconegut, amb una cultura diferent i unes maneres de procedir i relacionar-se diferents. En general, experimenten una indefensió vers la nova situació que els envolta, degut a que han estat arrencats de les xarxes socials que els hi generaven identitat i els hi marcaven la forma de ser i procedir. Aquests joves s'han de situar ràpidament en un nou context i tornar a crear xarxes socials que els permetin construir la seva identitat i amb les quals se sentin identificats. Així, les reunions als espais públics són un lloc idoni per establir amistats i poder reclamar l'espai vital que necessiten.

En ocasions, la relació encara es pot veure més esgavellada a causa de que els pares poden passar moltes hores fora de casa per motius laborals. Una gran proporció estan empleats en l'hoteleria i d'altres sectors que comporten treballar durant les nits, els caps de setmana i/o els festius. Aquestes feines

poden influir per a que els joves estiguin moltes hores en els espais públics ja que no tenen cap tipus de control, ni acollida familiar. Per això, alguns joves no tenen una bona relació amb els progenitors i realitzen pràctiques que preocupen els pares i que aquests no poden controlar.

Molts d'aquests joves estan escolaritzats, encara que la relació que tenen amb l'escola no acostuma a ser molt satisfactòria. Després d'arribar a Catalunya poden tenir nombroses dificultats per a seguir el ritme de la classe, en part degut a motius culturals i socials, en part per la situació difícil que estan vivint. Així que molts d'aquest joves són absentistes, ja que troben més gratificant realitzar d'altres activitats que anar als Instituts d'Ensenyament Secundari (IES). Una gran proporció d'aquests joves deixaran d'estudiar quan acabin l'ESO i, en major o menor grau, intentaran incorporar-se al mercat laboral.

Trobar feina, per a un adolescent que ha vingut per reagrupament familiar, és una dificultat més que ha de patir. El reagrupament familiar atorga el permís de residència però no així el permís de treball, la qual cosa fa que molts d'aquest joves no puguin treballar o ho facin sense contracte, amb feines esporàdiques i precàries, fet que genera una baixa motivació vers el món laboral entre molts d'aquest joves. Com a resultat de tot això, disposen de molt de temps lliure per a reunir-se als espais públics. Els professionals ens informen que molts joves els hi relaten que s'avorreixen molt. Aquesta situació es dona especialment en barris perifèrics i històricament mancats d'infraestructures. Encara que també relaten que a voltes se'ls hi ofereixen activitats i no tenen molta motivació per a participar-hi, ja que, moltes vegades, els espais on es realitzen i el tipus d'activitat no els atreuen ni els fan seus.

Els tècnics que treballen amb aquests joves, poden tenir en ocasions dificultats per a trobar un espai adequat on realitzar activitats. En molts barris, els centres cívics o d'altres recursos per a joves, estan sobresaturats. Això comporta que, quan els poden cedir un espai, els horaris siguin incompatibles amb els horaris juvenils o que, en alguns barris, per a poder practicar futbol o d'altres esports, hagin de desplaçar-se fora del barri. A més, els joves que volen practicar esports d'equip no tenen on fer-ho de forma gratuïta, ja que aquí se sol fer

mitjançant entitats esportives en les quals s'ha de pagar una quota. Tot això pot comportar que, en ocasions, els joves entrin dins el recinte dels centres escolars per a practicar esport a les pistes, fet que desperta el malestar tant de la direcció del centre escolar com dels veïns. En alguna ocasió, sobretot a l'estiu, s'han obert al públic les pistes dels centres educatius, amb resultats relatats pels informants clau com a satisfactoris.

L'arribada de noves cultures també ha comportat l'arribada de nous esports, com ara el críquet per part de la comunitat pakistanesa. La pràctica d'aquest esport a la via pública genera malestar entre els veïns, pel fet que es relaten destrosses del mobiliari urbà de cotxes, degut a l'impacte de la pilota.

Pel que fa al consum de drogues, els informants claus insisteixen a dir que la innovació, pel que fa a les tendències de consums de drogues per part d'aquests joves, és nul·la. Entre ells trobem que alguns consumeixen cànnabis. Una part d'aquests ho fan tots els dies de la setmana. L'alcohol, excepte els caps de setmana, no hi és molt present. En una proporció elevada el tabac es consumeix a diari. Entre aquests grups de joves la droga eix, la qual funciona com a element de socialització, és el cànnabis -especialment el haixix. En general, i especialment en les noies, el control familiar per tal que no s'incorporin a les pautes de festa i consum de drogues autòctons és molt forta, especialment entre els magrebins i els pakistanesos.

Són diverses les causes que incideixen en aquest problema, destaquen però: l'ús intensiu que es fa dels espais públics als barris d'algunes ciutats (sobretot de Barcelona); la progressiva desaparició de llocs de trobada a moltes de les nostres ciutats; la percepció negativa d'aquests joves; i especialment, la proliferació de regulacions municipals quant a l'accés i l'ús de l'espai públic. Tot això, a més, ha estat reforçat per la manca de permisivitat i les freqüents queixes veïnals, per sorolls, deixalles, consum de cànnabis, volum de la música dels mòbils, i presència de motos, principalment. Quant a aquest col·lectiu sobresurten les queixes realitzades per un sector de la població que també és usuari de l'espai públic, amb interessos, però, oposats als dels joves usuaris (persones amb baixa laboral, o aturats, però principalment jubilats). Per a la

majoria d'aquests veïns és un problema greu que hi hagi una sèrie de joves ocupant a diari l'espai públic que està relativament proper al seu domicili i que consideren seu.

De vegades, el malestar del veïnatge ha estat recollit per alguns mitjans de comunicació, que ho difonen mitjançant notícies impactants que ajuden a donar ressò i a amplificar aquest conflicte social que sembla un cercle viciós que s'autoperpetua i torna a generar més alarma i preocupació. Fins i tot porta a integrar discursos amb un component xenòfob.

Tot plegat, dificulta les propostes per part de l'Administració de major participació ciutadana, ja que la negociació que es dona fa difícil el necessari equilibri que cerca l'Administració entre els joves que ocupen l'espai públic i els veïns. En ocasions, no es pot donar la resposta exacta que volen els agents implicats. Tampoc les disposicions pel civisme ho han aconseguit ja que pels veïns ha estat un element al seu favor, als joves amb menys recursos i capital social, però, pot portar-los a la criminalització social i a ésser considerats com a incívics pel fet de realitzar pràctiques que tenen un rerefons cultural, social, contextual i polític molt determinat.

Alguns informants clau constaten també la pressió que sobre els espais públics del centre de Barcelona exerceixen tota mena de turistes, i reivindiquen més infraestructures, especialment pels joves que estan més temps al carrer.

Per finalitzar aquest apartat sobre l'espai públic, cal dir que hem continuat detectant durant aquest 2007 les queixes de veïns de les zones d'oci nocturn on es concentren gran quantitat de joves en acabar les sessions de "marxa" degut al sorolls que generen.

Locals d'oci

Pel que fa als locals d'oci les novetats i tendències detectades durant el 2007 no varien qualitativament respecte el 2006. Continua l'oferta diversificada d'espais d'oci per a joves, així com els canvis i les constants innovacions. El model imperant és el de locals polivalents: diferents ambients i públics. Els

locals d'oci són un clar exponent de la societat de consum que ofereix oci al gust del consumidor.

Pel que fa a la llei del tabac s'han anat desvetllant alguns interrogants que generava. Alguns locals han canviat la decisió de no deixar fumar per la de permetre-ho. Segons l'aplicació que es fa de la llei del tabac podem categoritzar tres tipus de locals. Així, tenim els locals on està prohibit fumar per llei i on aquesta es compleix de forma estricta. En aquests, per regla general, els controladors d'accés i demés personal del local han posat en pràctica estratègies, generalment no coercitives, per tal que la gent no fumi. En general, en aquests locals, els usuaris han integrat de manera inequívoca la prohibició de fumar. La segona categoria és composta pels locals que per llei no poden deixar fumar, però que reconsideren l'imperatiu de no deixar fumar i el transformen en negociable i els clients acaben fumant. Els treballadors no posen en pràctica cap tipus d'acció per prohibir que es fumi. Aquests locals són una minoria però molt apreciats pels fumadors. La tercera categoria la conformen els locals que per llei poden deixar fumar i així ho fan la immensa majoria. Alguns informants clau ens relaten que certs locals no s'han adaptat del tot a la llei del tabac i no han fet reformes perquè els propietaris consideren que la llei del tabac tornarà a canviar.

L'ampliació de la llei del tabac que instaura comandaments a distància per tal d'activar la màquina expenedora de tabac, ha creat en alguns casos malestar entre els usuaris i els treballadors dels locals. En ocasions, el comandament existeix però és d'accés públic, en d'altres ocasions ni tan sols existeix.

La competència entre locals continua essent accentuada. Les estratègies per a captar clients també segueixen essent diverses i imaginatives. Els professionals del sector de l'oci nocturn, especialment els empresaris més petits, continuen manifestant queixes per la pressió i els controls administratius que pateixen. Són molts els que parlen de serioses dificultats per a continuar-ne l'activitat i és freqüent la referència a la crisi d'aquest sector, agreujada, a més, per la forta competència dels grans empresaris, la pujada general dels preus i la pèrdua de capacitat adquisitiva dels joves.

Discoteques

Pel que fa a les discoteques no es presenten grans novetats respecte l'any passat. Els professionals parlen de crisi, relacionada no tant amb l'afluència de joves a les discoteques, que es manté igual que els anys precedents, sinó amb la despesa, que és inferior.

En les discoteques, els preus de les begudes continuen essent elevats. Una part dels joves de les xarxes tenen menys poder adquisitiu que en èpoques anteriors, això no fa que es redueixin les visites a les discoteques, però sí que fa que es cerquin alternatives per tal de beure més barat abans d'entrar al recinte, o durant la sessió (sortint a beure).

Continua disminuint l'oferta de sessions de tarda per a menors de 18 anys. Un factor apuntat per els informants clau és que els adolescents ja no tenen molta motivació per anar a les discoteques, perquè tenen altres inquietuds. A més, per als professionals de l'oci nocturn organitzar sessions per a menors d'edat comporta més riscos econòmics i més control administratiu.

Afters

Continuem constatant a través de les xarxes que el terme *after* està lligat a diferents significants. El significat que utilitzen els joves actuals d'*after* té una gran relació amb l'original en anglès (després). I no es refereix solament als espais de festa d'accés públic que obren quan tanquen les discoteques, semblants a aquestes en la gestió, la decoració i el tipus de festa, sinó també a les reunions que pot fer un grup d'amics a una casa particular, locals d'amics, a la platja, al bosc, a bars desvinculats del circuit de la festa, és a dir, a qualsevol espai que permeti continuar la festa i el consum de drogues quan tanquen els locals o finalitzen els concerts i d'altres activitats festives. La majoria dels joves que van d'*after* acostumen a ser homes i entre ells predomina el consum d'alcohol i estimulants.

Com mantenim des de l'inici de l'Observatori, els *afters* que funcionen a l'estil de les discoteques són espais d'innovació i difusió de consums de drogues minoritaris.

Bars i pubs

Continua la tònica descrita en els darrers informes.

Els bars i pubs que s'inauguren intenten ser d'estil modern i de disseny. Cada vegada són locals més polivalents, que s'adapten al públic i a les activitats festives al llarg del dia i de la nit. També s'inauguren bars i pubs gestionats per immigrants que donen resposta a la demanda de festa dels seus compatriotes.

Raves

Després de la difusió que van tenir les *raves* en el període 2000-2003, progressivament i degut a diferents factors, el fenomen s'ha anat estancant.

Enguany, ha augmentat la pressió policial i el seguiment sobre les *raves*, contribuint-ne al fet que siguin cada cop més ocultes.

Durant aquests darrers anys hem vingut parlant de tres tipus de *raves* en funció de la quantitat d'assistents: les de dimensions reduïdes o familiars; les de dimensions mitjanes i les massificades. Actualment, les *raves* més freqüents són les de tipus familiar, organitzades per col·lectius de joves autoorganitzats, a les que hi assisteixen prop d'un centenar de persones i on la difusió es fa, principalment, via missatges de mòbil, "flyers" i fòrums d'Internet. Molts joves continuen considerant les petites festes privades com a *raves*. Les de tipus mitjà i les massificades estan en retrocés.

Les *raves* organitzades per col·lectius i *travellers* les podem categoritzar en funció de la música que s'hi punxa. A grans trets, en podem trobar de dos tipus: les que s'hi punxa *hard-teck*, *sranz*, y *drum&bass*, principalment, i les que s'hi punxa *trance*. L'oferta dels dos tipus de *raves* és sostinguda al llarg de l'any.

Les *raves* s'intensifiquen durant el període estival i en disminueixen a l'hivern, ja que el bon temps és un element important a l'hora d'organitzar-les. Les referències de l'equip de camp ens apunten que la majoria s'organitzen fora de la ciutat en contacte amb la natura, especialment les de tipus *trance*. Continua la tendència d'organitzar-les en espais amagats i allunyats o en espais privats.

Continuen també les organitzades a locals i naus industrials de la ciutat de Barcelona. Solen ser locals llogats durant un cap de setmana o locals ocupats de manera estable. Aquests locals, poden tenir serveis de seguretat per tal de controlar tant l'accés com les actuacions policials. Aquestes festes també poden ser organitzades per col·lectius raveros. En moltes s'ha de pagar entrada, el preu de la qual oscil·la entre els 3€ i els 10€. Poden reunir al voltant d'un centenar de joves.

A l'estiu continuen organitzant-se *raves* al voltant de festivals i fires. Actualment, alguns col·lectius que van néixer en el context de l'organització de *raves* han fet el salt a sales-club i festivals.

Hi ha joves, sobretot d'estil *alternatiu*, que en les seves sortides de festa gairebé només assisteixen a festes *raves*. Aquest fet els hi genera identitat. Alguns membres de les xarxes parlen d'estètica *ravera*.

Per a alguns joves de les xarxes, les *raves* han perdut l'esperit genuí que les caracteritzava. Per a d'altres continuen essent espais autogestionats on es manté l'esperit contracultural i de resistència. La majoria coincideixen a dir que les *raves* hard-teck són més *dures*, tant per la música com pels usuaris que hi assisteixen.

Les *raves* continuen essent espais de difusió i d'innovació de consums de drogues minoritaris. Les xarxes informen que a les *raves* *trance* hi ha consum d'al·lucinògens com la LSD, 2cb, 2ci i d'altres RC's⁹. En les *raves* hard-teck trobem consums de ketamina esnifada i, en menor mesura, també injectada. A

⁹ Research Chemical: Substàncies que provenen de la investigació bioquímica amb propietats psicoactives.

més, trobem alguna referència d'heroïna fumada i injectada. L'speed, la MDMA i la cocaïna, a més del cànnabis i l'alcohol, les podem trobar a tot tipus de *raves*.

Altres llocs

Festivals i concerts

L'augment de l'oferta de festivals que s'ha anat produït en els darrers anys ha continuat aquest 2007, gairebé concentrats a l'estiu. Són molts els tipus de festivals i amb diverses músiques, es tendeix, però, a l'especialització en un estil determinat. Les dimensions i el nombre d'assistents varia substancialment segons cada un dels festivals.

La música és el component principal a l'hora d'assistir-hi. Els assistents poden realitzar centenars de quilòmetres per arribar-hi. continua augmentant el nombre de joves estrangers que hi assisteixen.

Continuen essent espais on l'oferta de drogues és oberta. Alguns festivals més minoritaris són espais de difusió de drogues. La més consumida en aquests espais és l'alcohol, seguit del cànnabis i la cocaïna. També són llocs on són més accessibles les drogues més minoritàries.

El cotxe

Continua essent un espai polifuncional, símbol de llibertat i d'independència. Pel que fa al seu ús, no detectem diferències respecte els anys anteriors.

Espais privats

Continua i s'incrementa l'ús d'espais privats com a espais de festa, reunió i consum de drogues. Pisos, segones residències i locals llogats entre els amics, són llocs utilitzats tant per a celebrar-hi una festa, com per a fer una reunió amb els amics. A més, s'utilitzen per a començar la festa i per a acabar-la, com si es tractés d'un *after*.

Els joves que viuen emancipats acostumen a utilitzar de manera recurrent el seu habitatge per a fer-hi sopars, reunions, celebracions de tota mena, jugar a

videoconsoles i consumir drogues. La intensitat de la festa i el nombre d'assistents és variable en funció de cada ocasió.

Els adolescents i els joves que viuen amb els pares tenen més dificultats per a utilitzar l'espai privat com a espai de festa i reunió. Les absències dels pares, o la utilització de la segona residència, són bons moments per a celebrar-les.

Algunes festes en espais privats generen queixes veïnals i, en ocasions, la presència de la guàrdia urbana, especialment en els pisos compartits i els d'estudiants. Enguany augmenten les referències a queixes per festes a cases llogades els caps de setmana per joves estrangers, a Barcelona.

Són molts els joves que prefereixen reunir-se en espais privats com a alternativa del que no els agrada dels locals públics: els alts preus de les begudes i les entrades, l'augment del control a l'interior i la dificultat per a consumir certes drogues, entre d'altres. Això unit a la utilització que se'n fa, determina que les festes en aquests espais siguin cada cop més apreciades i valorades pels joves.

Continuen les referències en zones rurals i urbanes, de lloguer de locals, pisos o cases per grups d'amics per a aquestes finalitats.

Cases ocupades

Continuen les referències per part de l'equip de camp de festes celebrades en les cases ocupades. Es mantenen com a referència en els itineraris de sortida de determinats grups de joves, especialment els considerats com *alternatius*. Fan concerts de música, cinema, *raves* i festes i d'altres activitats reivindicatives i culturals.

Per a algunes d'aquestes cases organitzar festes ha esdevingut un element important de la seva economia, ja que cobren entrada i venen alcohol.

Els consums de drogues acostumen a ser més oberts, tot i això, no són espais d'innovació ni de difusió en el consum de drogues.

5.1.1 Festes del cicle vital i anual i variacions estacionals

Festes del cicle vital i anual

No s'han produït canvis pel que fa a les celebracions del cicle vital i anual. Es continua amb la tendència de celebrar una gran quantitat d'esdeveniments, generalment fent algun sopar. Tal com explicaven en l'informe 2006, els aniversaris continuen essent d'obligada celebració per als joves, així com variats esdeveniments personals o grupals. Qualsevol esdeveniment pot ser un bon motiu per a realitzar un sopar o una festa.

Els locals d'oci, coneixedors d'aquesta realitat, ofereixen els seus serveis adaptant-se a la demanda i creixen els locals especialitzats en aquest tipus de celebracions.

Festes del cicle anual com Cap d'Any, Sant Joan, Carnestoltes, Setmana Santa i les festes populars, són moments d'intensificació de les sortides i dels consums. En aquests dies surten gairebé tots els joves, fins i tot els que ho fan en menor intensitat i en menys ocasions.

Les festes patronals, especialment als pobles, són dies importants per a la iniciació o la intensificació dels consums, sobretot pels adolescents que comencen a sortir sense la presència dels pares i adults.

L'estiu

L'estiu continua essent l'època de l'any on es fan més sortides i festes, i és quan es produeix la intensificació del consum de drogues. Aquest estiu ha continuat augmentant l'oferta de festes, especialment els festivals. Les tendències destacades en els darrers informes es mantenen estables: augment de les sortides i els consums, major mobilitat, tornar més tard.

5.2. Oci i discoteques o “afters” (enquestes)

La majoria dels enquestats a les discoteques i “afters” hi va de 4 a 8 cops al mes (una cinquena part hi va 2 o 3 vegades al mes). La mitjana és de 4.8 vegades al mes (les dades són molt semblants a les obtingudes l’any 2006)¹⁰.

No s’observen diferències estadísticament significatives entre homes i dones, sí, però, per activitat principal (els que estudien tendeixen a anar-hi amb més freqüència), per nivell d’estudis (els de menor nivell d’estudis tendeixen a anar-hi més sovint), per edats (la freqüència mensual d’assistència disminueix a mesura que s’incrementa l’edat) i també segons amb qui viu l’enquestat (els que viuen amb parella surten menys i els que viuen amb la família o amb amics són els que surten més).

Valoració de les discoteques i ‘afters’

Entre les valoracions del què agrada més dels locals continua destacant la “música” i l’ambient’. No hi ha gairebé canvis respecte les dades dels informes d’anys anteriors.

¹⁰ Els que surten més de 8 vegades són el 9%, suposa un considerable augment respecte el 2006 (4%), i tenen les següents característiques: les dues terceres parts són homes, tenen majoritàriament entre 20-24 anys, i la gran majoria treballen, una gran proporció tenen estudis secundaris (mentre que la quarta part tenen estudis superiors, i una proporció similar estudis primaris), tenen ingressos personals i viuen amb la família d’origen. Els seus consums de tabac són similars als del total de la mostra, però els seus consums d’alcohol són superiors (en especial en combinats i licors d’alta graduació). Pel que fa al consum de drogues il·legals són força superiors als del total de la mostra (dupliquen de llarg els consums en totes les drogues).

6. ITINERARIS, MOBILITAT I RELACIONS

6.1. Visió general (xarxes)

Es mantenen les constants observades en els anys anteriors. Predomina la variabilitat d'itineraris festius segons l'edat, el pressupost, els mitjans de transport, l'època de l'any, el dia de la setmana, i l'oferta d'espais i activitats, com a variables més significatives.

Les sortides, excepte esdeveniments especials i a l'estiu, es fan a entorns propers al lloc de residència, les dones i els adolescents surten menys i tornen abans, tots ho fan en grup.

Els joves que fan sortides més intensives estan allargant la durada de les sortides. Aquesta tendència, s'aprecia també en la resta de joves, encara que, evidentment, no en tots: hi ha més gent que allarga la sortida fins després d'esmorzar; d'altres, que van a *afters*, pisos o locals per continuar la festa quan ja no troben res obert, i gent que surt entre setmana amb pautes del cap de setmana.

El mòbil i Internet estan incidint en les formes de quedar, contactar i sortir. És cada cop més freqüent que es facin noves amistats mitjançant Internet i que es quedi en algun lloc per després sortir de festa. Els telèfons mòbils (sobretot mitjançant els *sms*) permeten, sigui l'hora que sigui de la nit, quedar amb d'altres amics o grups quan en un lloc es considera que no s'està bé o no hi ha prou ambient. Això també afecta l'estructura del grup amb el qual se surt, que pot disminuir o augmentar al llarg de la nit, gràcies al mòbil.

6.2 Caracterització d'uns quants itineraris

La mostra d'itineraris és composta per 115 persones de les quals, una mica més de la meitat (55%), són dones i la resta homes (45%). La meitat tenen més

de 25 anys. La mitjana d'edat és de 26 anys. Tant en aquests paràmetres com en els que segueixen hi ha una continuïtat respecte els anys anteriors.

Bona part dels membres de la mostra d'itineraris viuen a Barcelona ciutat (el 48%). Només un 5% de la mostra resideix a poblacions petites (de menys de 10.000 habitants) (l'any anterior eren un 20%).

Predominen els itineraris corresponents al dissabte (54%). Si considerem el cap de setmana com de divendres a diumenge, aquest aplega el 74% dels itineraris. Enguany hi ha un 10% d'itineraris els dijous, mentre que la resta dels dies feiners presenten percentatges petits i relativament similars (entre 4 i 6%).

La durada mitjana de les sortides és de deu hores (al voltant de 9,8 hores les dones i de 11,2 hores els homes). Les durades de més de vint hores representen el 6%, cap itinerari, però, no supera els dos dies.

Quasi bé la meitat dels desplaçaments en els itineraris tenen lloc en un únic municipi (normalment el de residència) i no se surt d'ell. Al voltant d'una quarta part dels desplaçaments tenen lloc entre dos municipis. Els desplaçaments a tres o més municipis són una minoria (el 4%). La gran majoria de tots els desplaçaments (el 96%) tenen lloc en la mateixa comarca o contigües ("a prop", segons la nostra classificació). El nombre de municipis en els itineraris disminueix a mesura que s'incrementa la grandària del municipi de residència. Així, és molt més freqüent el desplaçament a un altre municipi des d'un poble petit que des d'una ciutat gran.

Al llarg de l'itinerari, els enquestats han anat a una mitjana de sis llocs (un 86% entre quatre i vuit llocs). Un 11% de la mostra ha estat a més de vuit llocs. Cal remarcar que no hi ha cap itinerari que es limiti a un sol lloc (el rang va d'un mínim de tres a un màxim de deu llocs). Entre els que van a més de vuit llocs predominen els grups de més edat (sobretot els de més de 30 anys), però no hi ha diferències significatives per sexe.

La mitjana de despesa en la sortida és de 46 euros, i és més alta en els homes que en les dones (les diferències són significatives). S'observen també diferències significatives per edat (a més edat més despesa), i per durada de l'itinerari: la despesa augmenta a mesura que ho fa la durada en hores i el nombre de llocs on s'ha anat.

En els itineraris, predomina l'estada al carrer (ha anat augmentant des del 2003) i a llocs públics, seguida molt de prop per l'estada a l'habitatge propi o familiar (correspon majoritàriament a l'inici i al final de l'itinerari), i, a més distància, per l'estada a pisos d'amics, i l'estada a bars musicals-pubs i a discoteques i a bars normals. Entre les deu del vespre i les quatre de la matinada és quan s'observa la màxima afluència a bars musicals, pubs, i entre les dues i les sis de la matinada a discoteques, macrodiscoteques i afters.

Al llarg de l'itinerari la major part ha estat amb amics i amigues, alguns d'aquests casos amb la parella. Només en una minoria de situacions els enquestats han estat sols (un 7% dels casos, especialment entre les quatre de la matinada i les deu del matí, i abans de les vuit del vespre). Predomina l'estada amb grups petits d'amics (fins a cinc), tot i que més d'una quarta part dels itineraris s'han fet amb grups de més de cinc amics, i un 11% en grups de més de 10 persones.

Les activitats que realitzen són molt diverses, destaquen però, parlar, relacionar-se i lligar. Segueixen, en ordre decreixent: ballar, altres, menjar i, a més distància, escoltar música i consumir drogues.

La majoria dels desplaçaments d'un lloc a l'altre es fan en vehicle privat (cotxe, sobretot, i moto; junts fan un 36%) i, dins dels municipis, un 52% hi va caminant. L'ús del transport públic és minoritari (8% en bus, tren o metro, i un 3% en taxi) i bàsicament concentrat a Barcelona ciutat.

Perfils i tendències:

S'observen diferents pautes de comportament i de consum en funció de l'edat dels i de les joves i de la durada del seu itinerari de marxa. En síntesi, es pot dir que:

Nombrosos grups de joves inicien la seva sortida al voltant de les vuit del vespre, i van a bars o restaurants, o a pisos d'amics. La seva activitat principal és parlar, relacionar-se i menjar. L'estat d'ànim que hi predomina és el d'excitat i content. Aquí ja s'observen alguns consums de drogues, més variats conforme augmenta l'edat dels joves. A partir de les deu de la nit acostumen a anar a pubs o bars musicals, i els més joves van a discoteques. Un altre grup important de joves (de més edat) comença a anar a la discoteca a partir de les dues de la matinada. En general, s'observa que a mesura que augmenta l'edat hi ha la tendència a sortir i a anar als llocs més tard. A més, entre les deu i les quatre de la matinada hi ha un important grup (gairebé la quarta part) que es reuneix en carrers, places i d'altres espais públics.

Entre mitja nit i les sis de la matinada l'activitat més practicada és ballar (de les dues a les quatre més d'un 40% de la mostra ho fan).

Hi ha un nombrós grup de joves que, entre les quatre i les vuit de la matinada, torna cap a casa. Alguns, però, abans d'anar a casa van a pisos d'amics, amb d'altres parelles o bé amb grups de joves, on hi romanen almenys un parell d'hores. Això es dona més entre els majors de 20 anys. Allà mengen, parlen i es relacionen, escolten música i també fan alguns consums de drogues.

Entre els joves que surten en parella, i que són majors de vint anys, també hi ha la tendència a visitar pisos d'amics, on es troben amb d'altres parelles, tant abans com després d'haver anat a algun lloc (bar musical, pub o discoteca), normalment, però, entre les quatre i les sis del matí ja comencen a tornar cap a casa.

En tots els grups d'edat hi ha un grup de joves (predominantment homes) que continuen de discoteques o afters entre les sis i les vuit del matí i que, a partir

d'aquestes hores (o fins i tot més tard), poden anar a cases d'amics. Aquests són els que fan més consums i els que major despesa fan durant la sortida (de fet, els que continuen de marxa a partir de les vuit del matí són els que presenten els nivells de despesa més elevats).

Una altra de les tendències detectades és que els més joves consumeixen menor varietat de drogues al llarg de la sortida (bàsicament els seus consums es circumscriuen a alcohol, haixix, cànnabis i cocaïna), a mesura, però, que augmenta l'edat apareixen consums de més tipus de drogues. A més a més, els joves de més edat (a partir dels 25 anys) fan consums importants al propi domicili, cosa que a penes es dona entre els més joves.

S'observa també que les proporcions de consums d'haixix i de marihuana es mantenen més o menys homogènies durant totes les franges horàries. En canvi, els consums d'èxtasi en pastilles són reduïts i tenen lloc bàsicament entre les dues i les sis de la matinada, mentre que les proporcions de consums d'èxtasi en pols són més elevades i estan més esteses al llarg de la nit. D'altra banda, la cocaïna esnifada presenta els seus principals nivells de consum entre la mitja nit i les quatre de la matinada, la cocaïna fumada de quatre a sis, i consums minoritaris de speed i de ketamina de sis a vuit del matí. La resta de drogues presenten consums molt minoritaris i escassament rellevants en aquesta mostra.

6.3. Mobilitat territorial i itineraris (enquestes)

En les enquestes també ens hem aproximat als itineraris dels joves el cap de setmana a partir de diferents variables i d'altres aspectes relacionats amb la sortida.

Mobilitat territorial

La major part dels enquestats es troben en una població que no és la de residència (més de 2 de cada 3), cosa que des de la perspectiva de la mobilitat és prou rellevant. Aquestes dades són similars a les obtingudes l'any 2006 i

anteriors. Tot i que hi ha diferències entre els locals segons la ubicació en el territori a Catalunya, es constata que atrauen principalment gent de la pròpia comarca i, secundàriament, de comarques contigües (són una minoria els enquestats que provenen de llocs molt allunyats). Més del 90% dels que s'han desplaçat a un municipi diferent provenen de pobles relativament propers, i només un petit percentatge provenen de llocs més llunyans (d'altres parts de Catalunya o d'Espanya). En això no hi ha gaires diferències importants respecte les dades ja obtingudes en anys anteriors.

Mitjans de desplaçament

Recollim aquí els diferents mitjans que utilitzen els enquestats en discoteques per a desplaçar-se des del seu domicili, o des del lloc del que provenen, fins al local de l'enquesta (arribada) i els que utilitzen per a retornar a casa o dirigir-se a un altre lloc (sortida). Encara que hi ha algunes diferències entre els mitjans d'arribada i sortida, aquestes són mínimes i, per això, els considerem conjuntament.

La major part dels entrevistats en discoteques, quasi 3 de cada 4, es desplaça en vehicles privats: en cotxe, sobretot, o en moto (molt pocs). Una minoria s'hi desplaça caminant (un 10%) i un 13% s'hi desplaça amb transport públic (similar a l'any 2006). D'altra banda, la gran majoria dels enquestats pensen marxar de la discoteca en cotxe (en una proporció pràcticament igual als que havien dit que havien vingut en cotxe).

Pel que fa a la conducció de vehicles: el 31% conduïen per anar al local d'enquesta, i un 31% pensen conduir per anar-se'n (és una mica més que el 2006, però en línies generals es manté la proporció després de la davallada detectada l'any 2003). D'acord amb aquestes dades, es pot suposar que la resta dels que han vingut en vehicle privat (gairebé un 40% de la mostra) han de ser acompanyants d'aquests conductors, proporció una mica menor que els anys anteriors (el 2006 fou un 50%).

Dos de cada tres conductors, aproximadament, són homes. Hi ha més conductors proporcionalment en el grup de 20-24 anys i també entre els que

treballen i tenen ingressos propis (les diferències són estadísticament significatives).

Desplaçaments durant la sessió

En aquest punt analitzem si els enquestats a les discoteques van a d'altres locals o llocs, diferents del de l'enquesta, durant la sessió de les activitats d'oci; en altres paraules, ens acostem a les característiques dels itineraris que segueixen.

Les tres quartes parts dels enquestats, des que van sortir de casa fins al lloc de l'enquesta havien estat prèviament en un altre lloc (majoritàriament a un bar musical o pub). És a dir, només una quarta part dels enquestats anava a la discoteca o "after" des de casa seva (una proporció similar a la del 2006).

Del total d'enquestats que havien estat a un altre lloc abans d'arribar al local de l'enquesta, quasi la meitat havien estat a bars musicals o pubs, i quasi una tercera part a bars normals i/o restaurants.

La majoria dels enquestats (60%) pensaven tornar a casa des del local de l'enquesta, mentre que una quarta part pensava anar a un altre lloc. Els restants, una minoria (14%), no ho sabien.

Pel que fa als llocs als que pensen anar abans de tornar a casa, destaquen els que afirmen que aniran a una altra discoteca, macrodiscoteca o "after", a un bar normal o restaurant, a un pis d'amics i, secundàriament, a carrers, places o parcs públics. En general, les tendències són similars a les d'anys anteriors, tot i que s'observa com s'ha frenat la tendència descendent a anar a una altra discoteca després de l'enquesta (33% el 2003; 10% el 2004; 7% el 2005; 4% el 2006; 7% el 2007).

Durada de la sessió

La durada mitjana de les sessions és, en quantitats rodones, de dotze hores (igual que anys anteriors). La durada més freqüent (més de la meitat de la mostra) és de cinc a nou hores. Un terç de les sortides tenen una durada

d'entre deu i vint hores. Les durades que superen les vint hores o les inferiors a cinc hores són molt minoritàries. No hi ha diferències significatives ni per sexe, ni per activitat, ni per altres variables sociodemogràfiques, però sí per despesa.

Relacions i grups

Quasi tots els enquestats van a la discoteca o "after" acompanyats d'altres persones. Només una petita minoria hi van sols (el 4%).

Els que arriben acompanyats hi arriben majoritàriament en grups petits (fins a 5 persones).

Despesa

Entre els enquestats a discoteques, la despesa personal mitjana dels dies com els de l'enquesta (quan surten de nit i van a discoteques) és de 48 € (el 2006 era de 43, i el 2005 de 37). Si es té en compte que la mitjana de sortides mensuals a discoteques és, en termes rodons, de cinc, això suposa una despesa mensual de 241 €. Aquestes despeses són relativament superiors a les de l'any 2006 (217€), del 2005 (188€) i del 2004 (172€), i suposen un fort increment respecte anys anteriors.

La despesa mitjana és més gran en els homes (55 €) que en les dones (36 €), les diferències també són significatives per nivell d'estudis (els que tenen estudis primaris tenen una despesa mitjana molt superior als altres); i per activitat principal (els que treballen tenen més del doble de despesa que els que només estudien).

7. CONSUMS I DROGUES

7.1. Visió general (xarxes)

7.1.1 Consums

Les innovacions i l'emergència de nous patrons i noves tendències en el consum de drogues varien lentament al llarg dels anys. Per això, es mantenen a grans trets les tendències descrites en el darrer informe.

Ja en anys anteriors començàvem a advertir una tendència, de la qual no donàvem raó, però que ara observem amb més nitidesa: les diferències generacionals dels actuals adolescents i joves amb els seus pares, pel que fa als consums de drogues no són tan grans com en altres èpoques, ja que els pares, altres parents o amics de l'entorn familiar, van consumir algunes de les drogues il·legals més difoses (cànnabis i cocaïna) i alcohol i tabac, en contextos i situacions similars, amb elements diferents però no tant allunyats com pot semblar si observem les pautes de consum actuals.

Malgrat això, o potser per això, els pares semblen bastant aliens al que passa amb els seus fills, sobretot adolescents, en els contextos de festa, i quan hi ha problemes, consideren que són dels fills dels altres. Sembla que tothom dóna per suposat que sortir i consumir algun tipus de droga és un tret de la generació actual per a transitar cap a la joventut i l'adulthood. Fa prop d'una dècada, quan es va endegar l'Observatori, encara era una "batalla" que els joves intentaven guanyar, ara ja és per tothom així. Alguns, fins i tot li donen una transcendència cultural.

A les ciutats, els pares intenten controlar més els fills adolescents, sobretot a les noies, però quan es desplacen a pobles (estiu, vacances), creuen que allà estan més protegits i no els controlen tant.

Alguns consums de drogues estan lligats a la intensificació de la festa, quant més s'allarga més n'augmenten els consums. Els consums, també estan

relacionats amb la manca d'obligacions i la disponibilitat econòmica: si no tinc res a fer i tinc diners per fer-ho, consumeixo. També sembla haver-hi una relació entre "llogar" i consumir: els que no "lloguen" al llarg de la nit, solen consumir-ne més.

7.1.2. Substàncies

Com venim dient els darrers anys, l'alcohol, el tabac i el cànnabis continuen essent les substàncies més valorades, consumides i utilitzades. La cocaïna, però, redueix distàncies.

Continuen les mescles com a pauta integrada en els consums. L'alcohol és la que més es mescla. La barreja més difosa és la d'alcohol, tabac i cànnabis. La d'alcohol i cocaïna és freqüent per a la majoria de consumidors de cocaïna i en contextos d'intensificació de la festa. Se'n fan d'altres però són més minoritàries.

Tabac

És l'únic consum que està igualat entre homes i dones, i fins i tot elles poden consumir-ne més i de forma més habitual. Continua sent la substància més consumida en els contextos formals i els dies laborables.

Continuen les referències a les dificultats per comprar tabac durant el cap de setmana.

N'augmenten una mica les referències a joves que intenten deixar de fumar, més els nois. Les estratègies són molt variades i les recaigudes freqüents, més entre els que fumen cànnabis. La presentació del tabac de picadura continua en difusió, per a uns és una estratègia per fumar menys, per a d'altres és per gastar menys diners en tabac i/o per les dues coses a la vegada.

Alcohol

No es detecten moltes diferències pel que fa a l'informe 2006 i els anteriors. La seva difusió és gairebé absoluta, fins i tot se n'aprecia un augment i una intensificació del consum d'alcohol. Continua sent la substància més valorada,

apreciada i utilitzada per la majoria de joves. Gaudeix d'una centralitat notòria en tot tipus de reunions i contextos de celebració juvenil. Acompanya les festes dels joves des de l'adolescència fins a l'edat adulta, molts joves que han deixat de consumir drogues il·legals continuen bevent alcohol.

Es troba en tots els espais de festa. El preu en certs locals és considerat car per gran part dels joves. Això dissuadeix el consum en el local concret, però no dissuadeix de beure i els joves ho fan abans o després d'anar-hi, el qual comporta que es begui una gran quantitat d'alcohol en menys temps, abans d'entrar al local, generalment a bars o als espais públics o privats.

El patró de consum dominant entre els joves, és l'abstèmia durant el dies feiners i els consums elevats durant els caps de setmana. Aquest patró està comportant que molts joves que fa anys que el tenen instaurat tinguin dificultats per a sortir de festa sense beure alcohol. Beure alcohol durant el cap de setmana s'integra dins de la "normalitat".

Per a una part important dels joves, especialment dones, és l'única droga que consumeixen. La condició de legalitat fa que per a molts joves tingui un component d'innocuitat. Especialment els més joves continuen minimitzant els problemes derivats del consum d'alcohol (fortes borratxeres, comes etílics) i la normalització del consum durant les sortides de festa.

Les restriccions de venda d'alcohol als menors d'edat, els adolescents les superen amb imaginació.

Continua la tendència a beure al carrer i la compra de begudes (cerveses i/o combinats) de venda ambulant com a estratègia per a beure més barat.

Continua sent una substància que es barreja amb d'altres drogues, principalment cànnabis però també cocaïna.

Begudes energètiques

Continua la difusió del consum de begudes energètiques. Molt apreciades pels adolescents. Funcionen com a substitutes dels estimulants il·legals com la cocaïna en el context de festa i dels estimulants legals com el cafè en el context laboral.

Es continuen detectant joves que en prenen una quantitat elevada durant els dies feiners. D'altres en consumeixen en quantitats considerables barrejades amb alcohol els caps de setmana.

Cànnabis

Continua sent la substància il·legal més consumida. En els darrers anys ha tingut una important difusió, augmentant progressivament el nombre de consumidors, tant joves com adolescents. Enguany, però, es denota una tendència a l'estancament. A més ja no és un element tan central en les seves sortides i converses, hi ha com una petita atenuació de la seva importància en els comportaments juvenils.

Són els menors de 20 anys els que la consumeixen més intensament, a partir d'aquesta edat disminueix la quantitat de porros que es fumen diàriament. Es manté relativament estable el nombre dels que la utilitzen a diari, alguns en fumen a totes hores compatibilitzant-ho amb les tasques diàries, d'altres reserven el consum per a després de complir les seves obligacions i alguns, especialment dones, en consumeixen només a la nit, abans d'anar a dormir, com a relaxant.

La "normalització" social de la qual gaudeix el cànnabis el converteix en una substància tolerada socialment que no desperta cap tipus de recel, afavorit pel seu caire natural.

Continuen les referències a joves que només fumen porros.

Cocaïna

A partir de la informació tramesa per les xarxes de l'equip de camp i la informació facilitada pels informants clau, podem continuar parlant de la difusió de la cocaïna en tots els contextos, ambients i estils juvenils. Es manté com la segona substància il·legal més consumida.

Pels diferents tipus d'informació contrastada podem continuar parlant de l'augment del consum de cocaïna. Hi ha més consumidors i, sobretot, més situacions de consum. En els darrers informes parlàvem de l'aparició de la cocaïna a mitjanit quan ja feia una estona que s'havia sortit, i ara en molts grups apareix abans, quan queden per sortir, quan s'open, i fins i tot a la tarda. De la mateixa manera també hi ha consumidors que en prenen per allargar la festa fins l'endemà ("com si el dia no s'hagués d'acabar mai") o per anar a treballar.

La constatació anterior també es confirma perquè els llocs de consum han passat d'ésser locals on s'intensifica la festa a qualsevol lloc: a les cases xerrant, als bars, al carrer, conduint, etc. I també han augmentat les activitats: xerrant, jugant a la consola, mirant futbol, sopant, etc. Es constata que ha deixat de ser una droga per a ocasions excepcionals.

Entre els que participen més en el món de la nit, com que tenen més ocasions de festa, més sortides i, en molts casos, allargades durant més temps, es consumeix més cocaïna per a poder aguantar. D'aquesta manera, els seus efectes actuen com un "peix que es mossega la cua", ja que la festa s'allarga més i no van a dormir perquè estan despejats i amb ganes de seguir la "marxa".

Continuen les referències de consums esporàdics de cocaïna per part d'adolescents de 15 i 16 anys, encara que aquests consums no s'instauren en un patró de consum més habitual (els caps de setmana) fins edats posteriors. Existeixen consumidors recreatius que en consumeixen gairebé cada cap de setmana a partir dels 17 anys. Això juntament amb que cada vegada detectem consumidors d'edat més avançada fa que el rang de consumidors de cocaïna

sigui cada cop més ampli. També n'augmenta el nombre dels que la consumeixen més intensament.

Progressivament va perdent l'aura de droga elitista associada a l'èxit social. Només per a una minoria continua tenint aquestes connotacions. La difusió que ha patit en els últims anys ha contribuït a la seva popularització. El preu ha baixat progressivament; enguany, hem tingut més referències de 50€ el gram que de 60€, especialment a les ciutats.

La qualitat és oscil·lant, es continuen relatant consums de cocaïna amb una qualitat excel·lent i d'altres consums de qualitat baixa. Aquesta oscil·lació es produeix en funció de si es compra en un context recreatiu o si es manté algun tipus de relació de coneixença o confiança amb la persona que la facilita.

Fumar cocaïna amb tabac és molt apreciat pels més joves. Molts consumidors tenen associat esnifar cocaïna i, posteriorment, fumar-la amb tabac.

Hi ha algunes referències del consum de cocaïna base. S'haurà de continuar seguint-ne l'evolució d'aquest fenomen, que encara és molt minoritari però que està despertant la preocupació dels professionals relacionats amb la prevenció.

Es mantenen les referències de conseqüències negatives i de gent que vol deixar de consumir.

N'augmenten els consums en l'àmbit laboral, desvinculats de la festa.

Speed

No es detecten novetats respecte el 2006. Continua essent un estimulants apreciat per alguns joves, especialment entre els *alternatius* i per d'altres amb una economia limitada.

El context de consum són *raves*, festivals i concerts *alternatius*. Hi ha poques referències a consums fora d'aquests contextos.

És apreciat pel poder estimulants i el baix preu. En alguna xarxa social està en difusió.

Èxtasi

Segons les xarxes, el consum de pastilles roman estable respecte l'any passat. L'any 2005 es va constatar que la presentació en format pastilla havia retrocedit davant de la presentació en pols o cristall. Les pastilles es continuen trobant en festivals, *raves* i d'altres espais. Aquest any ha disminuït l'alerta de les pastilles venudes com a èxtasi que contenen m-CPP11.

La MDMA en format pols i cristall és consumida i apreciada per una gran quantitat de joves en diferents contextos de festa, especialment en els contextos de ball. Podríem parlar d'una difusió d'aquestes presentacions en pols i cristall, ja que cada vegada són més presents en tots els contextos de festa (especialment festivals, *afters* i *raves*) i es consumeixen a edats més primerenques.

Continuen les confusions entre pastilles, MDMA, èxtasi i cristall.

m-CPP

L'any 2006 la m-CPP va entrar en l'escena del consum de drogues recreatives. Si bé, era venuda com a èxtasi i va generar efectes negatius entre els usuaris degut a que les dosis de m-CPP són inferiors a les de MDMA. Quan els joves prenen m-CPP pensant-se que és MDMA és freqüent que l'experiència es valori com a negativa.

La novetat d'enguany ha estat l'augment de les referències de joves que han consumit m-CPP sabent-ne que consumeixen aquesta substància. Aquests, relaten efectes plaents i experiències satisfactòries. Actualment hi ha joves que compren m-CPP deliberadament.

¹¹ Metil-cloro-fenilpiperazina.

Un dels principals efectes adversos que presenta la m-CPP quan es consumeix en excés són els vòmits. S'han detectat pastilles de mCPP amb el principi actiu del Primperan® per tal d'atenuar els vòmits. Aquí podem veure com els fabricants d'aquestes pastilles busquen l'optimització dels productes que comercialitzen. Autèntiques pastilles de disseny. S'haurà de continuar observant l'evolució.

2cb o nexus

Les referències al consum del 2cb continuen respecte els altres anys. És un consum experimental, que té poca difusió, l'oferta és intermitent i el consum el fan consumidors més o menys experimentats en el món de les drogues. La novetat d'aquest any és que s'han detectat pastilles d'una dosi (10 mgr) de 2-cb en grans festivals a uns preus relativament accessibles (10€).

Al·lucinògens

Coincidint amb l'augment dels al·lucinògens naturals dels darrers anys parlàvem d'una tendència a la baixa del LSD. Actualment, sembla que s'ha trencat la tendència, ja que han augmentat les referències de consum i d'oferta. Els consums es produeixen en contextos festius i festes privades amb finalitats lúdiques. A més, també es donen a cases particulars i sortides a la natura amb finalitats psiconàutiques.

Aquest any hem tingut referències a LSD presentat en líquid.

Quant als bolets al·lucinògens, després de la difusió i les expectatives de consum que vàrem detectar durant els anys 2002-2004, es va produir un apaivagament durant el 2005 i el 2006. Aquest any continua la tendència a l'estancament, fins i tot podríem parlar de retrocés. Es manté el consum en algunes raves.

Els bolets al·lucinògens estan perdent l'aura de droga apreciada i natural, la qual cosa pot ser un indicador del seu estancament. Tot i això, continuen algunes referències a l'autocultiu de bolets per part de joves iniciats.

El consum d'altres al·lucinògens es manté estable i no hi ha hagut variacions significatives respecte l'any passat. Es detecten consums de persones iniciades en aquests tipus de substàncies, fora del context recreatiu. Hem detectat especialment consum d'ayahuasca amb finalitats terapèutiques. Aquestes preses es realitzen amb la supervisió d'un "xaman" i per a uns són de gran utilitat pel creixement personal. D'altres al·lucinògens de tipus natural, smart drugs o RC's no estan en difusió i el seu consum el realitza una minoria erudita amb finalitats psiconàutiques. Els consums es realitzen en dies elegits o especials. Es donen en contextos privats.

GHB

Les referències al GHB han estat molt escasses. El 2005 ja parlàvem de la tendència al retrocés, mantinguda l'any passat i que s'ha accentuat aquest 2007. Es detecta exclusivament en contextos d'intensificació de la festa principalment en *afters*.

Ketamina

La informació tramesa per l'equip de col·laboradors i els informants clau relaten un tènue augment del consum de ketamina. Actualment es torna a utilitzar, fins i tot més enllà dels contextos de consum en què la trobàvem en els últims anys (*raves* sobretot), encara que sent una substància minoritària.

Les xarxes de l'Observatori relaten que en *raves*, sobretot les de tipus hard-teck, el consum de ketamina està en augment, en difusió i és ben apreciat. En aquests tipus de *raves* el preu de la ketamina ha baixat.

La via principal de consum continua essent l'esnifada, tot i que hi ha referències a consums de ketamina per via intramuscular, sobretot entre *travellers* i italians. El pas de la via esnifada a la via intramuscular es produeix per l'aparició d'una alta tolerància.

És una substància que sol barrejar-se al llarg de la nit. Són apreciades la “koketa” o “Kalvin Klein” (ketamina i cocaïna barrejada) i els “trifàsics”: speed o cocaïna, MDMA i ketamina. L'efecte anestesiant de la ketamina té com a conseqüència que molts joves acabin pel terra sense capacitat de moviment. En conèixer aquest efecte, els consumidors i els amics d'aquests ja no ho veuen preocupant, degut a que l'efecte passa en poc temps.

Per a alguns joves, especialment els *raveros*, la ketamina és la droga més apreciada i la més consumida. D'altres, només la utilitzen en contextos privats buscant viatges psiconàutics.

Troblem les primeres referències a demandes de tractament en els Centres d'Atenció Socio sanitària (CAS). Algunes lligades a processos judicials.

Opiacis

Les referències del consum d'opi continuen sent escasses. És una substància que no està en difusió i només es consumeix de forma esporàdica en grups d'iniciats. L'oferta és intermitent al llarg de l'any i augmenta a la primavera i a l'estiu.

Fa anys que parlem de consum esporàdic d'heroïna per part de joves fora dels cercles d'heroïna només compulsius i problemàtics. No està en difusió, encara que aquests consums desperten preocupació entre els professionals degut a que encara perdura de manera molt forta en l'imaginari col·lectiu els problemes que va comportar l'heroïna.

Aquest tipus de consumidors d'heroïna són joves iniciats, que normalment la utilitzen per a reduir-ne els efectes estimulants d'altres drogues. Es detecten especialment en les *raves*.

Òxid nítric

Aquest any hem detectat consum d'òxid nítric en contextos de ball. Molt minoritari. S'haurà de continuar seguint-ne l'evolució.

Popper

En anys anteriors s'havia detectat consum de popper en ambients homosexuals, lligats a la intensificació de la festa o amb finalitats sexuals. Aquest 2007 hem tingut referències al consum de popper, més enllà de l'ambient gai o amb finalitats sexuals, normalment en contextos de ball i festivals.

7.2. Consums segons les enquestes

Aquest apartat recull diversos consums al llarg de la sessió de l'activitat d'oci enquestada; els consums, per tant, fan referència al dia d'enquesta.

Alimentació i consums de begudes no alcohòliques

La gran majoria (83%) dels enquestats a discoteques i "afters" havia menjat a casa seva abans de sortir, el 42% havia menjat quelcom durant la sessió d'oci i abans de ser enquestat, i una proporció semblant (49%) pensava fer-ho després de l'enquesta i abans d'anar a dormir. Són dades molt similars a les d'anys anteriors.

Si es consideren conjuntament (el rellevant és si s'alimenten o no), s'observa que només una minoria no ha menjat res ni pensa fer-ho (un 2%).

Respecte el consum d'aigua o d'altres begudes no alcohòliques, quasi la meitat dels enquestats havia pres aquestes begudes en el moment d'enquesta. En general, les dades són similars a les del 2006.

Tabac

Una majoria àmplia dels enquestats a discoteques fuma durant la sortida (dues terceres parts). S'observen diferències significatives entre homes (62%) i dones (72%), però no per altres variables sociodemogràfiques, a excepció feta de la despesa (a major despesa per sortida, major proporció de fumadors). Les dades generals són similars al 2006, excepte pel que fa a l'important increment de consums de tabac en dones (2006 era 62%).

Cal assenyalar que es manté una tendència pròpia dels darrers anys, on el tabac és l'única substància on predominen les consumidores.

Alcohol

La major part dels enquestats a discoteques o "afters" ha consumit alcohol durant la sortida (84%) (una mica més que l'any anterior).

Cal destacar que la gran majoria dels enquestats (68%) consumeix begudes alcohòliques de graduació alta els caps de setmana: destil·lats i combinats (i, a més, poden beure cervesa o vi). La resta de bevedors (al voltant del 15% del total d'enquestats) només consumeixen cervesa, preferentment, o vi. Els abstemis són el 16% restant.

Si es consideren conjuntament les dades de les enquestes a discoteques des del 1999 s'observa una tendència relativament estable pel que fa a la proporció de bevedors i en funció del tipus de beguda (graduació alta i baixa).

Altres drogues (drogues il·legals)

El percentatge de consumidors de drogues il·legals se situa al voltant del 40% (una dada relativament similar a la del 2006 -38%-, això suposa un lleu repunt en la tendència a la disminució dels consums entre la mostra analitzada: el 2005 era del 53%, i el 2004 de 46%).

A continuació descrivim, segons la proporció de consumidors (de més a menys), els consums de cada droga: haixix (23%); marihuana (20%); cocaïna esnifada (15%); èxtasi en pols (7%); cocaïna esnifada amb tabac (5%); èxtasi pastilles (5%); speed (4%); ketamina (4%); èxtasi líquid (2%); al·lucinògens naturals (2%) altres drogues (menys del 2%). Policonsum: 16%. Cànnabis exclusivament: 19%. Policonsum sense incloure la cànnabis: 10%.¹²

¹² En relació al 2006 es produeix una estabilització dels consums (després de la considerable disminució de l'any passat) en la majoria de drogues: Així, el consum d'haixix baixa del 25% al 23,1% (després d'haver estat al 38.3% el 2005), la marihuana es manté en el 19.7% (el 2006 va ser 19.8%, i el 2005 un 26.9%); la cocaïna fumada es manté igual que el 2006 (al voltant del 5%). Però la cocaïna esnifada puja al 15.4% (pràcticament al mateix nivell que el 2005, després

Un 15% dels enquestats han consumit alguna “droga nova” durant els darrers mesos (l'any anterior era un 9%, i fa dos anys el 19%).¹³

Algunes consideracions d'interès (enquestes a discoteques):

- Hi ha algunes diferències significatives pel que fa al consum de drogues (en general) en funció de certes característiques sociodemogràfiques dels enquestats. Així, hi ha diferències per nivell d'estudis, de tal manera que entre els que tenen estudis primaris hi ha més proporció de consumidors, i també per la despesa de la sessió de “marxa” (els consums predominen entre els que gasten més de 60 € per sessió).
- Apareixen diferències estadísticament significatives en funció de la durada de la sessió, de tal manera que el percentatge de consumidors de drogues s'incrementa considerablement (es dupliquen) a partir de les 10 hores de sortida, i es torna a duplicar a partir de les 20 hores de durada. S'observen diferències per franja horària en el consum de drogues en general (a mesura que passa la nit, augmenta la proporció de consumidors).
- Existeix una associació estadísticament significativa entre consum de drogues i tabac (el 52% dels que fumen tabac consumeixen alguna droga il·legal, cosa que també fa el 16% dels que no fumen tabac), així com entre consum de drogues i alcohol (el 44% dels que beuen alcohol consumeixen alguna droga il·legal, cosa que també fa el 18% dels que no beuen alcohol). Les correlacions són especialment significatives en el cas de l'haixix, de la marihuana i de la cocaïna esnifada (correlacionen amb l'alcohol i el tabac), i de

d'haver baixat al 11.1% el 2006); l'èxtasi en pastilles puja també del 2.8% al 5% (passa a nivells més pròxims al 6.3% del 2005). L'augment més considerable en termes proporcionals és el de l'èxtasi en pols i el de la ketamina, que passen de valors de menys de l'1% al 7% i 4% respectivament. També hi ha un cert increment de l'èxtasi líquid i dels al·lucinògens naturals (a molt baixos nivells tots dos, però). En general, el consum exclusiu de cànnabis baixa al 19% (després de passar del 31.8% del 2005 al 22.9% del 2006). El policonsum torna a augmentar fins el 15.7% (el 2006 era del 11.1%, i el 2005 del 15.7%, i cal recordar que el 2004 va ser de 26.4%). I el policonsum sense incloure el cànnabis puja al 10.2% (des del 4.1% del 2006, i el 6.3% del 2005).

¹³ El consum de “droga nova” correlaciona significativament amb qui viuen els enquestats (els que viuen amb amics presenten les proporcions més elevades) i amb la despesa (augmenta la proporció a partir de 60€ per sessió).

l'èxtasi en pols, la cocaïna fumada i els al·lucinògens naturals (correlacionen amb el consum de tabac).

- Les mitjanes de despesa s'incrementen amb el consum de drogues, són màximes quan hi ha consum de cocaïna. Pel que fa a l'alcohol s'observa la mateixa tendència, però en aquest cas les diferències no són significatives.

- Els consumidors de cocaïna es poden descriure de la següent manera: les dues terceres parts són homes, d'entre 20 i 29 anys, de tots els nivells educatius, treballen (o estudien i treballen) i tenen ingressos personals, però viuen principalment amb la família, tenen una despesa per sessió superior a 30 € (dues terceres parts d'ells superior a 60€), nou de cada deu fuma tabac i la pràctica totalitat beuen alcohol (nou de cada deu, combinats). Quasi la meitat fumen haixix, una mica més de la tercera part marihuana, la mateixa proporció prenen cocaïna fumada amb tabac, un de cada quatre consumeixen èxtasi en pastilles i èxtasi en pols, i un de cada cinc ketamina. La tercera part han pres alguna 'droga nova'. La majoria van a discoteques entre 4 i 8 vegades al mes, però la durada de les seves sortides és de 10-20 hores (un 20% entre 20-47 hores), van amb cotxe (un 21% condueixen) (un 30% han patit un accident –el doble que l'any anterior- i un 55% coneixen algú proper que ha patit un accident)

- Si es consideren les dades obtingudes des de 1999 s'observen les següents tendències:

- La proporció de consumidors de drogues, en general, es va mantenir estable durant uns anys, des de fa quatre anys va augmentar sostingudament, fins que l'any passat la proporció baixà i enguany es manté amb un lleu repunt.

- La proporció de consumidors d'haixix, després de mantenir-se estable durant uns anys, va augmentar força fa tres anys, l'any passat va disminuir, i enguany encara ha disminuït més. Mentre que la proporció de

consumidors de marihuana s'incrementava continuadament des de l'any 2000 fins el 2005, el 2006, però, va disminuir i enguany es manté igual.

-La proporció de consumidors d'èxtasi venia decreixent des del 2001, tot i que en els darrers anys la caiguda semblava haver-se detingut una mica, l'any passat el descens va ser considerable, enguany, però, s'ha tornat a nivells de fa dos anys. Cal destacar que enguany el consum d'èxtasi en pols (7%) ha superat al d'èxtasi en pastilles (5%).

-La proporció de consumidors de cocaïna durant els darrers anys presentava una tendència marcadament ascendent, el 2005 semblava haver-se estabilitzat, el 2006 va disminuir, i enguany ha tornat a posar-se als nivells de fa dos anys.

8. EFECTES I CONSEQÜÈNCIES

Al llarg d'aquests anys venim observant que la majoria dels consumidors utilitza les drogues per sortir de festa, potenciar les relacions interpersonals, afavorir els rituals grupals i cercar estats d'ànim individuals desitjats segons el context. Una minoria, alguns dels quals comencen a manifestar conseqüències negatives, les pren de vegades fora del context grupal i festiu, o en fan un ús abusiu.

8.1. Valoracions i efectes positius

Les apreciacions subjectives valorades com a positives es mantenen gairebé invariables respecte el 2006 i anys anteriors.

A continuació presentarem els efectes positius que hem detectat aquest 2007 i que en informes anteriors no havien estat relatats. Sabent que per a la majoria dels joves els consums són compatibles amb les seves activitats festives, i que els possibles riscos que es poden produir a causa del consum no superen les valoracions positives que en fan.

Trobem referències procedents de l'equip de camp del fet que hi ha més joves que relaten consums de cocaïna en contextos laborals (a més dels del món de la nit). Acostumen a ser consums instrumentals, encara que esporàdics, per aguantar el ritme de treball quan s'intensifica la jornada laboral o s'ha acudit a la feina havent descansat poc o gens. Aquests consums s'integren com a esdeveniments excepcionals que requereixen les obligacions laborals.

La m-CPP apareix per primer cop com a substància consumida de forma intencionada en context festiu. Alguns consumidors la dosifiquen per aconseguir efectes estimulants, d'altres, per a aconseguir efectes més al·lucinògens.

La ketamina és apreciada pel seus efectes dissociatius de curta durada i pels efectes relaxants.

8.2. Valoracions i efectes negatius

No apareixen elements nous als descrits en els informes anteriors. Són criticats, en general, els efectes atribuïts a les adulteracions, el no poder dormir, la manca de concentració, les ressaques del dia després i l'agressivitat.

8.3. Conseqüències negatives

En els darrers anys ha augmentat el coneixement que tenen els joves sobre problemes i riscos, així com les maneres de minimitzar-los, la qual cosa ha incidit en una reducció de les actuacions d'urgències mèdiques. Tot i això, es mantenen les apreciacions quant a les conseqüències negatives.

Les dones continuen sent més sensibles i més actives en aquest camp.

Des dels primers informes diferenciem les conseqüències negatives en relació a diferents problemes i àmbits, sabent que, sovint, no apareixen separades sinó relacionades entre si. Pel fet que no han aparegut canvis respecte els informes anteriors, referim les conseqüències negatives a nivell social, econòmic, familiar, relacional, del grup d'amics i de la feina i els estudis, desenvolupades en el darrer informe. Enguany farem una anàlisi més detinguda de com els consums estan influïent en els joves susceptibles de demanar ajut i de l'ús que en fan del recursos sobre drogues que hi ha a Catalunya, i molt especialment, dels recursos assistencials.

8.4 El recursos assistencials en drogodependències a Catalunya

La majoria dels consumidors veuen el seu consum compatible amb el seu entorn, considerant-lo normalitzat socialment i a les drogues com un bé de consum més. No es veuen ni s'identifiquen com a drogoaddictes ni problemàtics. Aquest imaginari té una gran transcendència per als joves ja que ells es consideren usuaris de drogues amb finalitats recreatives, desvinculats del món marginal i problemàtic que originaren les formes de consumir i gestionar substàncies com l'heroïna.

Els joves consumidors cerquen consums recreatius, i els integren a la seva normalitat construïda col·lectivament. Per a ells, la frontera entre el consum recreatiu i el consum problemàtic es presenta difusa. A més, la majoria d'ells estan, malgrat els consums de drogues que fan, estructurats o integrats socialment. Com que utilitzen les substàncies amb finalitats recreatives i no ho fan a diari, l'emergència de problemes, quan es dona, es produeix de forma progressiva. El període de latència és bastant llarg des que es comença a consumir fins que apareixen els primers problemes. A més, en l'imaginari col·lectiu dels joves hi és present que si els consums es produeixen en context recreatiu són menys perillosos que si es produeixen desvinculats de la festa.

La Xarxa d'Atenció a les Drogodependències (XAD) està integrada per un conjunt de recursos assistencials, construïts per donar resposta als antics problemes de drogues, especialment al consum d'heroïna. Els CAS (Centre d'Atenció i Seguiment) són els principals recursos públics de que disposa Catalunya per a donar resposta als problemes derivats del consum de substàncies. Els recursos de la XAD estan distribuïts estratègicament per tot Catalunya, encara que per motius demogràfics la majoria estan concentrats a Barcelona i l'àrea metropolitana. Els CAS són els referents públics en matèria de desintoxicació d'estupefaents, encara que també trobem d'altres unitats de desintoxicació de titularitat pública amb d'altres nomenclatures que a nivell funcional, però, són similars als CAS. Entre els diferents centres que integren la

XAD trobem diverses peculiaritats i idiosincràsies pel que fa als tipus de respostes assistencials que duen a terme.

En l'actualitat, segons les dades de l'informe anual 2006 del sistema d'informació sobre drogodependències a Catalunya, l'any 2006 es van registrar 13.993 inicis de tractament en la Xarxa d'Atenció a les Drogodependències de Catalunya. L'alcohol fou la substància que més demandes de tractament va generar amb un 44% dels casos, seguida de la cocaïna amb un 27% i l'heroïna amb un 14%. Les altres substàncies suposen un 15% del total de tractaments iniciats durant el 2006. Aquestes dades ens aporten un primer punt de reflexió, els CAS nasqueren per donar resposta als problemes d'un tipus de consumidors, els d'heroïna. En l'actualitat, però, aquests consumidors representen un percentatge baix del total dels que demanen tractament.

La disminució de la demanda de tractament per heroïna, es produeix, paral·lelament, a l'augment del nombre de consumidors d'altres substàncies (especialment cocaïna i alcohol), i ha suposat la incorporació de nous perfils d'usuaris, molt diferents socioculturalment als heroïnomans.

Alguns experts consideren que, tenint en compte el nombre d'usuaris de drogues recreatives il·legals i el nombre de persones que demanen tractament per aquest tipus de drogues, la relació és molt baixa. Per comprendre aquest fenomen hem de tenir en compte la relació que existeix entre consumir una substància determinada i desenvolupar problemes derivats pel consum d'aquesta.

Els consumidors problemàtics d'heroïna perceben problemes i demanaven ajut en un període menor de temps des de l'inici del consum, que el que triguen els consumidors de cocaïna o d'altres substàncies vinculades a la festa, ja que el fet de consumir esporàdicament està menys associat a tenir o percebre problemes. Aquesta latència ens fa pensar que en els pròxims anys hi haurà un augment de la demanda de tractament per part de la població juvenil, especialment referida a la cocaïna i l'alcohol.

Els centres que configuren la XAD són espais que treballen per a donar resposta als problemes derivats del consum de totes les substàncies, però que per les circumstàncies del seu naixement i posterior evolució, han estat articulats al voltant de l'heroïna i dels consumidors problemàtics d'aquesta substància, la majoria d'ells amb altres problemes socials afegits.

Un primer aspecte a considerar és l'edat dels usuaris dels CAS. L'augment de l'edat dels usuaris d'heroïna, que en la seva majoria fa anys que estan en tractament de desintoxicació amb metadona. I per una altra banda, els usuaris alcohòlics, que solen tenir una edat al voltant dels 40 anys.

L'edat dels usuaris que utilitzen els recursos de la XAD és un aspecte important a tenir en compte per a dilucidar les dificultats o reticències que poden tenir certs joves a l'hora d'accedir a aquests recursos assistencials per a tractar els problemes derivats del consum de drogues. La rellevància de l'edat és important degut a que els potencials usuaris més joves dels CAS, en trobar-se persones que estan en tractament tant diferents a ells, no s'hi reconeixen. Això crea una distància entre el jove que precisa assistència i els usuaris de més edat que aquest es troba al CAS. Així, per extensió, el jove crea distància simbòlica entre ell i el recurs assistencial. Encara que en ocasions es pot donar l'efecte contrari, un procés reflexiu mitjançant el qual el jove agafi consciència del que és un consumidor problemàtic a semblança dels que veu a la sala d'espera.

En segon lloc, un aspecte que hem de tenir present i que els professionals ens revelen com a negatiu és que molts dels recursos de la XAD es troben fora de la xarxa sanitària normalitzada. Aquest fet comporta que la majoria d'aquests recursos es vegin com estigmatitzats, pels espais que ocupen i pels problemes que tracten. En l'imaginari col·lectiu hi és present que els CAS són els centres on es tracten els problemes de les drogues, on hi ha heroïnomans, gent desmillorada físicament i desestructurada socialment. El component psicosocial que adopta el jove consumidor de drogues un cop s'ha incorporat al tractament fa que els joves es vulguin desvincular de l'estigma que pateix el CAS. La distància que es crea entre els joves consumidors i els centres de la XAD és

deguda, en part, a l'imaginari d'estigmatització que pateixen aquests centres. Els joves usuaris del centres de la XAD tendeixen a creure que els seus problemes són diferents que els problemes que pot patir un heroï nòman.

El component reflexiu per valorar els propis consums és molt important per a poder considerar-los bé com a recreatius, o bé com a problemàtics. Cal assumir que es tenen problemes per a demanar ajut. Aquest pas és difícil i acostuma a generar resistències entre els consumidors. Per a molts joves, responsabilitzar-se dels problemes és viscut com un fracàs, degut a que consideraven que el seu consum en el context relacional i festiu, era controlable. Per això, es rebutgen els primers tocs d'atenció rebuts per part dels amics, avisant-los dels problemes que es poden derivar del consum de drogues i que solen respondre's amb un "jo controlo, sé el que tinc entre mans". Per això, a posteriori, és difícil reconèixer que "ja no controlo" davant les xarxes de relacions més pròximes. I clar, és freqüent també que alguns usuaris prefereixin posar en acció estratègies disperses per a solucionar els problemes, abans que assumir-ne que es tenen problemes derivats del consum de drogues.

Reconèixer que no s'ha sabut gestionar correctament l'ús de les substàncies és com acceptar una derrota a nivell psicosocial molt important davant de la xarxa de relacions socials. Aquest fet es pot accentuar, si cap encara més, en els barris petits o en les ciutats de l'interior de Catalunya, ja que en aquests punts, significa reconèixer que es tenen problemes davant de tots els veï ns i que se n'assabenti la majoria dels coneguts de l'usuari. Així, alguns joves poden començar un tractament de deshabitació en algun CAS sense que se n'assabenti la família, tot intentant-ho portar de la forma més discreta possible.

Reconeguda la relació problemàtica amb les drogues, es comença a buscar alternatives. Ja en informes anteriors relatàvem que molts joves, primer que res intenten estratègies que no passen per anar a centres de la XAD, com ara deixar de sortir de festa i d'altres que es gestionen entre l'individu i el seu entorn immediat. Solament quan es veu que les problemàtiques són més severes, i no es poden solucionar amb els propis mitjans o els de la xarxa

relacional més propera, és quan es posen en marxa estratègies que passen per demanar ajut assistencial.

Part dels joves, influïts per la visió estigmatitzada dels recursos públics de la XAD utilitzen els centres de titularitat privada. Consideren que són recursos més normalitzats i que, per tant, ningú no els considerarà com a drogodependents. Aquest itinerari assistencial és cada vegada més freqüent, especialment entre les famílies que disposen de més recursos.

Donar el pas cap a un recurs assistencial és una acció difícil de realitzar. Fer-ho, ve influenciat per diversos motius i suposa assumir, com venim dient, una nova situació en la relació amb les substàncies, així com, també, amb el context de consum i amb les persones properes. Els motius per demanar ajut en un recurs assistencial poden sorgir del propi jove o bé la decisió pot estar forçada per algú proper encara que extern.

Els primers, són els que reconeixen que la relació amb les substàncies s'ha convertit en inaguantable, i viuen situacions en les quals el consum ocasiona més problemes que plaers. A més, és recurrent que quan s'arriba a aquesta situació, l'afectat pot haver contret deutes amb amics, venedors, o fins i tot en algun cas, amb entitats bancàries. Pot haver tingut picabaralles i discussions amb amics, familiars o parella, degut al consum o sota els efectes de la substància. Alguns, han tingut episodis que han acabat en urgències hospitalàries, tant per motius físics (arítmies, taquicàrdies, coma etílic) o psíquics (paranoia, mania persecutòria, brots psicòtics). En definitiva, una sèrie de problemes que l'afectat viu com a incontrolables i que han superat el límit que ell estava disposat a jugar. Per tant, l'usuari demana ajut assistencial per voluntat pròpia.

En el segon cas, els motius per a recórrer a un recurs assistencial venen marcats per persones properes a l'usuari, o per la Justícia. Normalment és la parella, els pares i germans, i en menor mesura, els amics, els que pressionen l'usuari per a canviar la relació que manté amb les substàncies. La pressió s'exerceix degut a que les persones properes consideren que la relació que

manté amb les drogues és inadequada i desviada. La pressió per demanar ajut s'exerceix en dos sentits: l'ultimàtum o l'imperatiu categòric patern. El primer és exercit normalment per la parella, es dóna a triar entre mantenir la relació o continuar el consum de drogues. Els pares també poden donar un ultimàtum al seu fill, si poden, la pressió és més aviat un imperatiu i no es dóna a elegir el jove sinó que se l'obliga a anar al recurs assistencial sense opció a la negociació. El paper dels germans (més elles) també és central, per la proximitat, de vegades són ells els primers que se n'assabenten dels problemes cercant ajut sense que els pares se n'assabentin.

Els professionals de la xarxa consideren que si un usuari arriba al recurs assistencial de la XAD obligat per motivacions externes és difícil que segueixi el tractament. En aquestes ocasions, la primera tasca que s'ha de realitzar és la de treballar la motivació perquè el jove reflexioni sobre la utilitat del tractament. Per tant, les motivacions extrínseques s'han de reconvertir perquè el propi consumidor les faci seves.

Entre els casos que arriben obligats hi ha un percentatge més elevat d'abandonament del tractament que quan es demana ajut per voluntat pròpia, especialment quan van derivats per la Justícia. Per continuar o no en el tractament cal tenir en compte altres obstacles a més dels motius que van portar el jove a demanar ajut a un centre.

Segons els professionals, un dels entrebancs són les restriccions horàries dels CAS. Tant pel temps que poden dedicar als usuaris, que consideren que és molt poc ja que reben massa visites, com degut a que els recursos assistencials tenen uns horaris que en alguns casos poden ser un factor limitant per a realitzar una òptima intervenció. Com hem dit, la majoria d'usuaris de cocaïna tenen una vida estructurada i la majoria treballen quan els centres de la XAD estan oberts, per contra, quan els usuaris poden anar-hi, els recursos estan tancats. Per a molts, realitzar la visita a un centre acostuma a correspondre's amb una absència a la feina. Aquestes dificultats horàries poden conduir a l'abandó del tractament.

Alguns professionals conscients del problema estan estudiant l'ampliació d'horaris per a poder adaptar-se a les necessitats i disponibilitats horàries dels usuaris tot i que requereix d'un esforç per part dels professionals que haurien de flexibilitzar els seus horaris, o ampliar-los, cosa que significaria un augment de la plantilla i de la despesa. Els professionals entenen que el fet de tenir més hores oberts els centres de la XAD tindria com a resultat poder integrar més usuaris, especialment els joves consumidors de cocaïna. En termes pràctics això significaria allargar l'horari de la tarda fins a la nit, un o diversos dies i obrir algun cap de setmana.

Un altre dels entrebancs està relacionat amb el perfil socioeconòmic de les persones en tractament. Aquest és un aspecte més que diferencia els usuaris de cocaïna dels d'heroïna. Els primers tenen un nivell d'instrucció més alt, la majoria treballen i la majoria viuen estructurats socialment. Les diferències entre les necessitats de les persones en tractament d'heroïna i les de cocaïna, pot ser la causa per la qual els centres de la XAD, tal i com estan plantejats en l'actualitat, poden ser uns recursos un tant infructuosos per a aquells joves que venen amb problemes derivats d'un consum que s'ha originat en el context recreatiu i que estan inserits socialment. Això, i la percepció que tenen de les diferències amb els heroïnòmans i fins i tot amb els alcohòlics, pot ser un altre element que els allunyi dels centres.

Un altre destorb entre els consumidors susceptibles de demanar tractament són les patologies mentals que, de vegades, es presenten associades. Són molts els joves usuaris que comencen un tractament de deshabitació a qualsevol substància -especialment cocaïna- que tenen algun problema de salut mental. Així, molts joves venen derivats de la xarxa de salut mental (CSMIJ). Aquest fet sol complicar el tractament en haver de donar resposta a dos problemes associats. En ocasions, no es comença el tractament de deshabitació de substàncies fins que no remeten els problemes mentals, decisió que alenteix el tractament. Si ho comparem amb els usuaris d'heroïna, aquests tenen més problemes de tipus infeccions (VIH, hepatitis B i C) que no

patologies mentals. Això fa que a l'hora d'iniciar un tractament de deshabitació l'enfocament terapèutic sigui substancialment diferent.

Els professionals de la xarxa relaten que una altra diferència important entre el tractament d'heroïna i el de cocaïna és que per a la primera substància hi ha programes substitutius amb metadona, mentre que no existeix cap programa de substitució de cocaïna. Aquesta diferència segons els professionals és important per a mantenir els usuaris en tractament ja que han detectat que molts usuaris, si no obtenen resultats ràpidament, es desmotiven i poden abandonar-lo.

Un altre obstacle que els professionals de la xarxa ens han relatat es refereix a que, en ocasions, els usuaris sofreixen la manca de coordinació entre els recursos socio-sanitaris que estan utilitzant, fet que els pot comportar una desmotivació i que pot precipitar l'abandó del tractament. Així mateix, l'escassa flexibilitat dels recursos i protocols, impedeix adaptar-se a la diversitat de les demandes. Aquest professionals troben a faltar recursos per atendre l'allunyament temporal de l'usuari de l'ambient quotidià mitjançant ingressos de curta i mitja durada i també més atenció de tipus ambulatori.

Una reticència que ens relaten els joves per accedir als recursos assistencials, és la imatge massa mèdica i formal o institucional que per a ells tenen aquests recursos: les bates blanques, les sales d'espera semblants a les dels hospitals, entre d'altres petits detalls que denoten el caire mèdic, i que incideix en què els joves tinguin reticències a l'hora d'anar als recursos assistencials. No associen el consum amb la malaltia i, per tant, creen resistències per a anar als CAS, ja que no ho veuen com un espai idoni per donar solució als seus problemes. Els professionals relaten que intenten adaptar-se i ser flexibles a les necessitats dels joves, encara que la distància que s'estableix entre els joves i els professionals acostuma a ser notable.

Un altre entrebanc, que a vegades pot ser un element positiu és el paper que desenvolupen els pares. Aquests, poden reaccionar de formes dispars davant dels consums dels seus fills. En ocasions, a la mínima sospita de consum poden

posar en acció unes estratègies per eliminar-lo que poden ser contraproductives, pressionant molt als fills i no afavorint la reflexió i la maduració. La tònica general dels pares davant dels consums dels seus fills és reaccionar amb alarma i recórrer als professionals, que són els qui valoren la gravetat dels consums. Quan l'adolescent es converteix en major d'edat pot ser més difícil que vulgui accedir a un centre de tractament. Els professionals consultats afirmen que detecten pares més permissius que en relativitzen el consum i no s'alarmen en excés. Sigui quina sigui la posició que adopten els pares davant del consum dels fills, sempre acostumen a tenir un paper important per l'èxit del tractament, ja que la seva implicació, quan es dona, ajuda a crear vincles entre ells i els fills, més quan molts usuaris joves són reticents a fer tractaments de llarga durada. Els professionals, però, es queixen de la baixa participació dels pares, que actuen com si esperessin "miracles curatius".

En aquest sentit, molts professionals troben a faltar serveis específics per atendre els familiars: orientació, assessorament, suport psicològic, dinàmiques de grup, etc.

També, alguns professionals reconeixen que ells estan especialment formats per a donar resposta als problemes dels heroïnomans i els alcohòlics adults, però no tant pels consumidors amb problemes de cocaïna i d'altres substàncies. Encara hi ha més mancances a l'hora d'abordar addiccions emergents, com les referides al joc, la utilització d'internet i d'altres. Els nous usuaris rebutgen la idea de contenció, subjecció i control que predomina en la major part dels tractaments, com per exemple els controls d'orina. Això unit a que els joves tenen unes peculiaritats pròpies de la seva edat fa que, de vegades, considerin que no donen la resposta adequada. Alguns manifesten que haurien de rebre més formació sobre els problemes de cocaïna i la cosmovisió juvenil respecte els consums, les seves funcions i la festa.

Tots aquests factors relacionats poden determinar conjuntament, o de manera aïllada, el fet d'abandonar els tractaments o jugar com entrebancs per a no demanar-los. Això comporta preocupació i malestar entre els professionals de la xarxa, degut a que, unes vegades ho integren com una disfunció del recurs, i

d'altres vegades com un problema dels usuaris degut a la baixa consciència que aquests tenen de problema.

Aquests professionals, també estan preocupats perquè no arriben a la població immigrant. La proporció de població immigrant que hi va als recursos de la XAD és baixa, la majoria de centres de la xarxa no en tenen cap. Només es detecten augments de demandes de tractament d'heroïna en població immigrada. D'altres substàncies com l'alcohol o la cocaïna no generen demandes de tractament. Alguns apunten que això és degut a factors culturals, els quals els hi generen reticències a l'hora de demanar tractament. La situació dels immigrants es pot agreujar encara més si estan en situació irregular i no estan empadronats, ja que això comporta que no tinguin targeta sanitària, a més de la por que els suposa recórrer a un recurs de l'administració.

La descripció d'aquesta situació, tot i ser compartida per la major part dels informants clau, no pot deixar de banda el reconeixement de l'esforç que s'està fent per adaptar la xarxa assistencial a les noves problemàtiques.

Tot i l'esforç dels darrers anys, per atendre el boom de demandes generat per deixar el tabac, enguany la demanda de nous tractaments està estabilitzada.

8.4.1. Les lleis i els conflictes

Hi ha poques referències a baralles entre joves.

Continua el control administratiu i policial sobre els locals, espais de festa i els llocs propers a les zones d'oci nocturn.

Els menors de 18 anys aconsegueixen comprar i beure alcohol malgrat les lleis i els controls.

Continuen les multes a consumidors per sancions administratives.

La nova llei d'espectacles que ha entrat en vigor aquest 2007 no ha suposat grans canvis en la gestió dels espais d'oci. Una novetat d'aquesta llei és que l'horari de tancament dels locals d'oci nocturn coincideix amb l'obertura del transport públic, aquesta acció ha estat ben rebuda. Aquesta coincidència evita que els usuaris dels locals hagin d'esperar un temps per agafar el transport públic. En informes anteriors havíem considerat aquest temps d'espera com hores potencialment perilloses per a que es donessin actes de violència entre joves o destrosses del mobiliari urbà degut a les concentracions de joves.

8.4.2. Accidents de trànsit

Continua el predomini del vehicle privat per desplaçar-se de festa si ho comparem amb el transport públic, o el de les discoteques. Hi ha mancances de transport públic a molts llocs essent, per tant, necessari el vehicle privat. També hem de reconèixer la importància que tenen el cotxe i la moto pels joves i adolescents.

A Barcelona, la decisió d'obrir el metro les nits del dissabte i les vigílies d'alguns festius, ha estat molt ben rebuda pels joves, ja que els ha permès gaudir de transport durant tota la nit. Aquesta acció s'emmarca perfectament en una estratègia de reducció de riscos ja que permet els joves tornar a casa en el moment que ho desitgin i de manera segura.

La majoria dels joves, en les seves pràctiques reals, continuen sense considerar en la justa mesura el consum d'alcohol i de drogues il·legals com un factor de risc a l'hora de conduir.

L'augment dels controls de velocitat i d'alcoholèmia no sempre dissuadeix de beure alcohol i continua propiciant els comportaments descrits en els darrers anys per evitar-los: viatjar per carreteres i camins secundaris, trucar-se pel mòbil avisant-se dels controls entre d'altres estratègies. Els hi preocupen més les possibles sancions que la seguretat, no obstant això, enguany augmenta el nombre de gent que es queda a dormir al lloc de festa.

En l'enquesta a **discoteques** s'observen diferències estadísticament significatives entre els que condueixen i els que no condueixen pel que fa al consum d'alcohol. Així, entre els que condueixen hi ha una menor proporció de bevedors d'alcohol (75%,) que entre els que no condueixen (88%, quasi igual que l'any anterior, 87%), i hi ha menys bevedors de begudes d'alta graduació (63% ara, 56% l'any passat). No obstant això, cal destacar que més de dues de cada tres persones que condueixen beuen alcohol (la majoria destil·lats). D'altra banda, al voltant de la tercera part dels conductors han pres altres drogues (les diferències són estadísticament significatives). Totes aquestes dades són relativament similars a les del 2006, si bé enguany s'observa una lleu tendència a l'augment dels consums (d'alcohol i de drogues) entre els conductors (respecte l'any passat que havia disminuït).

A més a més, cal tenir en compte que els conductors representen al voltant de la tercera part de la mostra, i que un 40% del total d'enquestats són passatgers que van amb aquests conductors en vehicles privats (cotxes i motos). Si la distribució d'aquestes característiques fos uniforme (és un supòsit), tindríem que una bona part dels enquestats es desplaçaria en vehicles conduïts per algú que ha begut alcohol, i una bona part per algú que, a més, ha pres altres drogues.

Un 12% dels enquestats ha patit un accident de trànsit en els darrers mesos (percentatge lleument superior a l'any anterior), mentre que un 47% afirma que algú proper a ell/a ha patit un accident de trànsit en el mateix període (es manté a nivells del 2006, del 2005 i del 2003, després d'una lleu disminució el 2004).

8.4.3. Riscos i diferències segons el gènere o l'edat

Riscos segons el gènere

En els informes precedents de l'Observatori vam presentar una sèrie de diferències entre dones i homes quant al consum de drogues. En aquest 2007 seguim trobant indicis que parlen de l'existència de comportaments diferenciats pel sexe, tot plegat els presentem a continuació:

Es manté la constatació que, en general, les dones són més prudents pel que fa als consums, s'inicien a edats similars a les d'ells, fan consums similars en l'inici però quan el consum continua, elles, majoritàriament, fan un ús més restringit i controlat, intentant reduir-ne els riscos més que no pas ells. Això fa que, en general, redueixin o mantinguin els consums en nivells més moderats, prenguin més precaucions respecte a les conseqüències no desitjades i s'amaguin més o no n'exterioritzin tant el consum (de totes les drogues; fins i tot de l'alcohol). També fan menys mescles. La diferència rau en el tabac: no tenen cap reserva a fer públic el consum de tabac, que és similar al dels homes.

Culturalment, a les dones sempre se'ls hi ha assignat el paper de tenir cura, tant dels homes, com dels fills, com de les persones grans. Aquest fet encara està present en les formes de socialització i, per tant, s'incorpora en la identitat de les noies. En tenir assignada aquesta funció, les noies són més prudents a l'hora de realitzar consums. Així, segons la informació que ens proporcionen les xarxes de l'equip de camp, quan es presenten problemes derivats del consum, acostumen a ser les dones qui desenvolupen el paper de tenir cura dels consumidors (germans, promesos, marits, companys o amics).

En major proporció que els homes, no consumeixen drogues il·legals; els superen en el consum de tabac, i consumeixen menys quantitats d'alcohol i amb no tanta freqüència, tot i que moltes dones arriben als mateixos estats d'embriaguesa que els homes.

Aquelles que consumeixen drogues il·legals s'inicien en bona part convidades pels homes. La relació amb el mercat (a qualsevol nivell) és molt més restringida i anecdòtica.

Pel que fa a l'augment en el consum de cocaïna explicat en els informes anteriors, tot i haver-hi més homes consumidors que dones, sembla que les dones estan escurçant distàncies. Fins i tot en alguns contextos d'intensificació de la festa, les dones igualen els consums dels homes, ja que és molt freqüent el consum per invitació.

Tenen menys problemes aguts derivats del consum d'alcohol i de drogues il·legals. Tot i que els efectes negatius del consum d'alcohol, com els vòmits i els comes etílics, són freqüents entre les dones, més entre les adolescents. Són molt influenciables, però, pels parells homes. Hi ha professionals que afirmen que alguns problemes d'addiccions de les dones són més greus i que, moltes vegades es deuen directament a la relació de dependència amb la parella. Sovint les noies incorporen el patró de consum del seu noi, sobretot es dóna en els joves que més surten. Cal tenir en compte que elles reben més invitacions per part dels homes, especialment en el cas de la cocaïna.

El trencament de la relació de parella també suposa, per a moltes noies, un augment dels sortides, dels consums (sobretot alcohol) i dels problemes derivats.

Les noies que treballen al món de la nit (bars, pubs, discoteques) reben molta pressió per consumir (més cocaïna) i, en general consumeixen més que la resta, tant al lloc de treball, com fora. També és més freqüent i intensiu el consum de les noies d'estil *alternatiu*, en ocasions més que el dels seus parells nois.

En general, totes tenen més control familiar, especialment les més joves i les dels barris perifèrics. Acostumen a sortir amb menys freqüència i, quan surten, es retiren abans. Les noies immigrants són poc visibles en els espais de festa i consum, excepte les sud-americanes.

Elles solen disposar de menys diners. Tenen menys restriccions per accedir als locals, paguen menys i, en determinats llocs, entren sense pagar com a reclam pels clients masculins.

La relació de parella significa per a alguns homes la reducció o l'abandonament del consum de drogues il·legals, a més de la reducció de la freqüència de sortir de festa a llocs de nit, augmentant les festes privades (cases i altres llocs). Elles deixen abans tot tipus de consum de drogues. Compartir les pautes de

consum és un tret important en la parella. En algun cas, les incompatibilitats en aquest aspecte han significat el trencament.

Les dones són més receptives a les actuacions preventives (petició d'ajuda, informació), tant cap a les actuacions més generals (campanyes, xerrades), com a les realitzades per grups d'iguals als locals d'oci. A l'hora de conduir de nit en tornar a casa, són més responsables; a més, utilitzen més el transport públic.

Entre els homes es manté, amb pocs canvis, la percepció que si les dones consumeixen és molt més fàcil iniciar o mantenir relacions sexuals amb elles.

El consum de qualsevol substància, quan ho fan les dones, genera més alarma que quan ho fan els homes, tant si es tracta d'alcohol com d'altres drogues. Els homes, quan elles segueixen consumint, solen mirar-les amb una certa ambigüïtat, i creuen que és un comportament poc prudent. Davant això, elles miren d'amagar els efectes o en disminueixen el consum.

Malgrat en general, com veiem, elles tenen un comportament i una actitud més prudents, cada vegada són més les dones que tracten d'equiparar-se als comportaments i actituds dels homes. En les noies adolescents o més joves, les diferències quant als consums són menors ja que s'apropen més als patrons de consum dels seus parells nois. Cal tenir en compte que, en aquestes edats, elles solen preferir com a companys masculins joves de més edat que elles, per la qual cosa, també estan més properes als consums de drogues ja que augmenten amb l'edat.

En els inicis de tractament hi ha més homes que dones. La població femenina consumidora de cocaïna és més oculta, triguen més temps a demanar tractament i quan ho fan acostumen a arribar en una situació més greu.

Les adolescents que viuen a pobles, i les de ciutat quan hi van de vacances, tenen més llibertat per sortir i relacionar-se, així com per anar soles a locals (pubs, discoteques), i per consumir drogues als espais públics (legals i

il·legals), ja que la percepció de la família és que als pobles no tenen tants riscos com a les ciutats i a més es relacionen amb nois de més edat.

Es detecta que hi ha grups de noies que comencen a preferir sortir soles per a evitar la pressió dels nois: per poder xerrar, per sentir-se més còmodes, per consumir, etc.

Quan poden escollir, moltes dones prefereixen tornar amb conductores de cotxes, que no pas amb conductors.

Riscos segons l'edat

Es mantenen les diferències establertes en els informes anteriors.

Cada cop és més palès que les fronteres de les edats i els comportaments atribuïts socialment, i per tant "adequats" per a una edat determinada, estan canviant. Els adolescents volen experimentar amb els comportaments que atribueixen als joves quan abans millor, per contra hi ha joves de 30 anys que són becaris en una Universitat o que encara viuen amb els pares i depenen d'ells.

Els adolescents continuen sent els que donen més importància al fet de sortir i consumir drogues per a sentir-se més iguals als joves. Continuen incrementant-se els consums i les sortides, més als pobles. Tenen més problemes per accedir als locals. Estan més als espais públics. Busquen molta informació relativa a les drogues per Internet.

Quan més s'aproximen als 30 anys s'aprecia una major disminució de les sortides festives i dels consums de drogues, tot i que hi ha una minoria (que creix cada any) que supera aquesta edat, que no assumeix més responsabilitats, que poden intensificar enlloc de reduir aquests comportaments.

9. MERCAT

Continuen vigents els tres nivells de venedors descrits aquests anys, atesa la seva implicació en l'estructura del mercat: de "nivell baix", de "nivell mitjà" i els traficants més "institucionalitzats". Tot i aquesta diferenciació, pel que fa als objectius de l'Observatori, solament ens centrem a estudiar els primers.

Els de nivell baix solen ésser consumidors que s'impliquen en la venda per a sufragar el propi consum i, alguns, per a mantenir un cert nivell de despesa en l'àmbit de la festa. Per això alguns, quan volen deixar el consum, abandonen també les activitats de venda.

Aquests darrers anys, s'aprecia una major implicació dels més joves en el nivell baix de venda i més venedors de procedència extracomunitària (haixix i cocaïna).

La venda continua, sense massa variacions: dins dels locals d'oci; en les proximitats dels locals d'oci; al carrer en el sentit més estricte; per telèfon mòbil; a pisos particulars i al domicili particular del comprador. Augmenta la venda mitjançant el telèfon mòbil com a mesura per a evitar els controls. En aquest 2007 es comença a parlar de la compra de substàncies tant legals com il·legals per Internet, encara que són poques les referències de joves que les hagin adquirit.

Es manté l'oferta de les substàncies més utilitzades sense massa canvis, a excepció feta de distorsions conjunturals de curta durada, les quals són més apreciables en les substàncies més minoritàries que sofreixen més fluctuacions i que no sempre són accessibles.

La distribució continua seguint canals molt diversos, la qual cosa facilita una bona accessibilitat a totes les drogues. Els preus semblen estabilitzats, fluctuen poc, excepte al final de la nit o en esdeveniments especials.

Les qualitats de les substàncies semblen també estables, tot i l'adulteració d'algunes d'elles.

Augmenta la venda de begudes als carrers de Barcelona i en llocs de concentració de joves (festivals, concerts, festes al carrer, etc.), sobretot de llaunes de cervesa i, aquest any, també combinats. Solen oferir les begudes fresques i a preus més baixos que els locals.

10. CONCLUSIONS I RECOMANACIONS

10.1. Conclusions

10.1.1 Joves i estils

Continua augmentant la presència en els espais de festa de joves estrangers, la majoria de la Unió Europea, sobretot a la costa i a Barcelona, atrets per l'oferta d'espais, els vols de baix cost, el tipus de festa, l'oferta de drogues i l'ambient. Al centre de Barcelona, la presència de joves estrangers, està generant la proliferació d'espais d'oci específics per a ells. Aquest fet fa que els joves d'aquí es desplacin.

Augmenta la presència i visibilitat als espais públics urbans de joves de procedència sud-americana amb estètica *hip-hop*. Són identificats, erròniament, com a membres de bandes llatines i per això generen alarma, així com els magrebins.

Els joves immigrants no estan produint innovacions en els consums ni en les formes de festa.

Les noies immigrants, excepte les sud-americanes, no son visibles en els contextos de festa.

Es detecta major presència en els espais de festa de joves majors de 30 anys que anteriorment els havien abandonat a causa d'altres obligacions socials.

10.1.2 Oci i temps lliure

Continua la diferència entre espais i temps formals i informals, tot i que per una minoria es dilueix aquesta frontera, ja que intensifiquen les sortides de festa.

Augmenta el nombre de joves que surten de festa entre setmana, així com l'oferta de locals i activitats per a ells, sobretot a les ciutats. La nit del dijous continua sent un dia de festa, especialment pels estudiants.

Els que surten amb més intensitat i assiduïtat estan allargant la durada de les sortides i poden enllaçar dos dies de festa.

En general, tots els joves tendeixen a allargar les sortides, tot i que amb menor intensitat.

Alguns locals d'oci, com les discoteques, estan patint una crisi, degut a la disminució del poder adquisitiu dels joves i a l'augment de la pressió administrativa entre d'altres factors.

Disminueixen les raves i el nombre de gent que hi va.

Augmenten els festivals i la gent que hi va a aquest tipus d'esdeveniments.

Existeix molta pressió vers l'ús que fan els joves dels espais públics com a llocs de trobada i de festa, especialment respecte els immigrants, sobretot a les ciutats i als barris. Pels joves són espais vitals per al seu procés de socialització.

10.1.3 Consum de drogues

Hi ha pocs canvis en el patrons de consum dels darrers anys.

Malgrat l'alt percentatge de consumidors d'alcohol, està augmentat el nombre de bevedors, les ocasions per a beure i les quantitats.

S'està produint un estancament o un lleuger descens del consum de cànnabis, sobretot entre els majors de 20 anys.

S'està produint un augment important del consum de begudes energètiques, en l'ambient de festa i en altres contextos.

Està augmentant el consum de cocaïna: Es comença a consumir en edats més baixes; en més situacions i contextos (no solament en els locals de festa); deixa de ser en dies excepcionals i s'estén a qualsevol dia; es consumeix en un interval de temps més ampli (no tant sols a partir de la mitjanit). Augmenta el nombre de gent que en consumeix per a treballar després d'una sortida festiva, i els que, ocasionalment, en consumeixen per a rendir més en el treball. Ha baixat el preu de la cocaïna.

Tot i ser molt minoritari hi ha més oferta i consum de LSD, i baixa notòriament el consum d'altres lucinògens naturals, sobretot el de bolets.

De la resta de substàncies, continua mantenint-se en lleuger ascens el consum d'èxtasi en pols i de ketamina. Les altres substàncies són molt minoritàries.

10.1.4 Conseqüències

Els joves cada cop tenen més coneixement dels problemes i riscos associats al consum de les diferents drogues, així com les maneres de minimitzar-los, la qual cosa ha incidit en la reducció de les urgències mèdiques.

Ha tingut bona acollida entre els joves, i efectes de cara a la reducció de riscos, obrir el metro tota la nit dels dissabtes.

Les dones continuen mantenint diferències respecte els homes en les sortides de festa i en el consum de drogues. També tenen més en compte les mesures de reducció de riscos.

Els Centres d'Atenció a les Drogodependències, i en general els diferents recursos de la Xarxa d'Atenció, tenen dificultats per arribar als joves consumidors de cocaïna i alcohol, susceptibles de necessitar suport assistencial, i tenen alts percentatges d'abandó. Els joves en aquesta situació,

no es reconeixen com a drogoaddictes ni es veuen com a malalts. A més, són reticents a anar als centres i programes, ja que els consideren enfocats a gent amb greus problemes.

Hi ha poques referències a baralles entre joves en els espais de festa. Ha augmentat el control dins i fora dels locals i zones d'oci nocturn.

Ha estat ben rebut com a factor de reducció de riscos, obrir el metro les nits dels dissabtes, així com perllongar l'horari de tancament dels locals.

Els joves continuen sense considerar en la justa mesura el consum d'alcohol i drogues il·legals com un factor de risc per conduir. Quan tenen facilitat de transport públic, l'utilitzen més.

10.2 Recomanacions

Continua essent bàsic prioritzar políticament i de forma clara quins són els riscos que es volen evitar, i coordinar les actuacions de totes les institucions que intervenen en un mateix territori.

Cal proporcionar espais esportius i de reunió pels joves immigrants, dotant-los de monitors. Aquesta recomanació hauria d'aplicar-se durant tot l'any i en els centres educatius de tots el barris i d'altres espais socioculturals. En ocasions, per practicar esport els joves es veuen obligats a fer-ho a l'espai públic d'ús compartit, despertant el malestar dels veïns i vianants.

Cal seguir treballant amb els veïns dels barris en els quals hi ha més queixes pel fet de la utilització dels espais públics, per evitar que criminalitzin els joves que més els utilitzen.

Impulsar sistemes de transport públic en zones de molta concentració de joves durant les nits de festa, allà on no hi ha metro. Continuar potenciant totes les

mesures que evitin als joves desplaçar-se amb vehicles propis, tant a les ciutats com als pobles.

Plantejar nous enfocaments assistencials per intentar apropar els centres als joves i evitar la manca d'afinitat actual i l'alt percentatge d'abandonaments de tractament. Els centres haurien de canviar la seva imatge i situar-se en la xarxa sociosanitària normalitzada, evitant les distàncies entre professionals i joves; reconsiderar els horaris; oferint una franja més ampla d'obertura; oferint informació per Internet; realitzant tasques preventives; acolliment, orientació i suport a les famílies, i, en general, implicar més als serveis de la xarxa sociosanitària per a coordinar-se i fer derivacions.

Promoure la formació dels professionals de la XAD en el tractament de cocaïna i en el referent a les característiques dels joves i els usos de drogues en els contextos de consum.

Potenciar la formació dels professionals d'Atenció Primària en la detecció precoç dels problemes de drogues.

Possibilitar que els professors dels Instituts d'Ensenyament Secundari (IES) tinguin accés a formació sobre consums de drogues.

Replantejar el sentit d'algunes sancions administratives per consum o tinença de drogues il·legals, ja que tenen efectes perversos i no dissuadeixen dels consums.

11. BIBLIOGRAFIA

- Barruti M; Rodríguez A (2007) "Violencia en espacios de ocio nocturno. Un estudio de caso en Cataluña" en Recasens, A (coord.) La violencia entre jóvenes en espacios de ocio nocturno. Un estudio comparativo europeo, Barcelona: Ed. Abelier.
- Díaz A, Pallarés J, Barruti M. (2000) *Primer informe (1999). Observatori de nous consums de drogues en l'àmbit juvenil*. Barcelona, Institut Genus, informe no publicat.
- Díaz A, Pallarés J, Barruti M. (2001) *Observatori de nous consums de drogues en l'àmbit juvenil (2000)*. Barcelona, Institut Genus, informe no publicat.
- Díaz A, Pallarés J, Barruti M. (2002) *Observatori de nous consums de drogues en l'àmbit juvenil. Informe 2001*. Barcelona, Institut Genus, informe no publicat.
- Díaz A, Pallarés J, Barruti M. (2003) *Observatori de nous consums de drogues en l'àmbit juvenil. Informe 2002*. Barcelona, Institut Genus, informe no publicat.
- Díaz A, Pallarés J, Barruti M, Espluga J. (2004) *Observatori de nous consums de drogues en l'àmbit juvenil. Informe 2003*. Barcelona, Institut Genus, informe no publicat.
- Duque, F. (2004). "La mepolis bit city old city sim city". En: Azúa, F. *La arquitectura de la no-ciudad* (pp. 17-67). Pamplona: Universidad Pública de Navarra
- Pallarés J, Díaz A, Barruti M, Espluga J. (2005) *Observatori de nous consums de drogues en l'àmbit juvenil. Informe 2004*. Barcelona, Institut Genus, informe no publicat.
- Pallarés J, Díaz A, Barruti M, Espluga J, Canales G. (2006) *Observatori de nous consums de drogues en l'àmbit juvenil. Metodologia i Informe evolutiu 1999 - 2005*. Barcelona, Generalitat de Catalunya, Departament de Salut.
- Pallarés J, Barruti M, Espluga J, Oró DP, Canales G.(2007) *Observatori de nous consums de drogues en l'àmbit juvenil. Informe 2006*. Barcelona, Institut Genus, informe no publicat.